

МЭКТӘБ КИТАБХАНАСЫ

М.Т. Вагиф

**СЕЧИЛМИШ
ШЕ'РЛӘРИ**

17/III 80 5013 H-150

20/III 82 20430464

14/III 82 H-22-3

20/III 91 20311-54

МƏКТƏБ КИТАБХАНАСЫ

МОЛЛА ПƏНАҢ ВАГИФ

СЕЧИЛМИШ ШЕ'РЛƏРИ

Тəртиб едəни: Н. Араслы

A31
B13

977-156763

М. Ф. Ахундов ад.
Азəрб. Республика
КИТАБХАНАСЫ

«МААРИФ» НƏШРИЈАТЫ
БАКЫ—1978

© «Маариф» нәшријјаты, 1978

7—4—3
M—652—181—78

ШКОЛЬНАЯ БИБЛИОТЕКА

Молла Панах Вагиф

ИЗБРАННЫЕ СТИХИ

(на азербайджанском языке)

Азербайджанское государственное издательство
учебно-педагогической литературы «Маариф»

Баку — 1978

ТӘРТИБЧИДӘН

«Мәктәб китабханасы» серијасындан бураһылан вә орта мәктәбләрин јухары синиф шакирдләри үчүн нәзәрдә тутулан бу китаба М. П. Вагиф ирсинин мүһүм бир гисми даһил едилмишдир. Ше'рләр сечиләркән мәктәб програмлары, дәрсликләр вә шаирин јарадычылығынын тәдриси илә әлағеҗар мәсәләләр, һабелә мәктәблиләрин марағ даирәси нәзәрә алығмышдыр.

Китаб М. П. Вагифин 1968-чи илдә Азәрбајҗан Дөвләт Нәшријјаты тәрәфиндән чап олуан «Әсәрләри» әсасында тәртиб олунашдыр. Бурада Вагифин бә'зи әсәрләриндә изаһа ештијачы олан бир сыра чәһәтләр ајдынлашдырылып, мәтндәки ајры-ајры ифадәләр, терминләр, шаирин әсәрләриндә ады чәкилән тарихи, әфсанәви вә чоғрафи адлар вә с. шәрһ едилир.

Шаирин дил вә үслуб хүсусијјәтләри сахланылмышдыр. Мәктәблиләрин китабдан истифадә етмәсини ајдынлашдырмағ вә Вагиф ше'ринин идеја-мәзмунунун даһа дәриндән өјрәнилмәси үчүн мәтндәки чәтин сөзләрин лүғәти һәр сәһифәнин чыхышында верилмишдир.

Бајрам олду, неч билмирәм нејләјим,
Бизим евдә долу чувал да јохдур.
Дүкүјлө јағ һамы чоһдан түкәнмиш,
Әт неч әлә дүшмәз, мотал да јохдур.

Аллаһа бизмишик нашүкүр бәндә,
Бир сөз десәм дәһи гојмазлар кәндә.
Халг батыбдыр ноғла, шөкәрә, гәндә,
Бизим евдә ахта зоғал да јохдур.

Бизим бу дүнјада нә малымыз вар,
Нә дә евдә саһибчамалымыз вар.
Вагиф, өјүнмә ки, камалымыз вар.
Аллаһа шүкүр ки, камал да јохдур.

О шух гәмзәлерин, хәнчәр кирпијин
Күндә олур јүз мин ган габағында,
Хумар-хумар бахан ала көзләрин
Кәрәкдир верәсән чан габағында.

Гашын габағында сығаллы бирчәк,
Сајә салмыш үзә шө'лә мубарәк,
Амма ики дәстә тәр бөнәфшә тәк
Гојмуш ал јанағын јан габағында.

Зүлфүндән гоһушар, күлү рејһанлар,
Гурбан һәр мујинә¹ јүз мин чаванлар,
Пишвазына кәлир һури гылманлар,
Мәләјик дурмушлар сан габағында.

Вагиф гурбан зәнәхданын чаһинә²,
Ширин күлүшүнә, хош никаһинә³,
Гул оласан белә хублар шаһинә,
Дурасан һәр ахшам, дан габағында.

¹ *Муј* — түк

² *Чаһ* — гују

³ *Никаһ* — бахыш

◆
Бөнөфшө төк әнбәр зүлфүн буј¹ верир,
Һәр јујуб сәрәндә һөвајә, Зејнәб!
Онун әтрин димағымдан үзмәсин,
Әманәт ет бади-сөбајә, Зејнәб!

Гаша вәсмә, көзә сүрмә чөкәндә,
Сијаһ зүлфү дал кәрдәнә төкәндә,
Салланыбан кәклик кими сәкәндә,
Охшарсан јашылбаш сонајә, Зејнәб!

Сәни севән чох бөлајә туш олур,
Әгл кедир башдан, фәрамуш олур,
Авазын кәләндә чан биһуш олур,
Гурбанам о назик сәдајә, Зејнәб!

Јанағы лаләсән, гамәти далсан²,
Ағзы шөккәр, дили, додағы балсан,
Санасан ки, јорғун, вәһши маралсан,
Олубсан јарашыг обајә, Зејнәб!

Сәнсән падишаһы, ханы Вагифин,
Әгли, һушу, дин-иманы Вагифин,
Һәсрәтиндән чыхды чаны Вагифин,
Нолур ки, кәләсән бурајә, Зејнәб!

¹ Буј — гоһу

² Дал — «д» һәрфи әрәб әлифбасында « ڤ » јазылдығын-
дан бүкүк белә охшадылыр.

◆
Хејли вахтдыр ажрылмышыг јар илән,
Көрдүк, амма танышмадыг, ажрылдыг,
Галды чанда кизли-кизли дәрдимиз,
Бирчә кәлмә данышмадыг ажрылдыг.

Гәриб-гәриб дурдуг биканәләр төк,
Сојуг-сојуг бахдыг диванәләр төк.
Дөнмәдик башына пәрванәләр төк,
Ешг одуна јанышмадыг, ажрылдыг.

Јарым саат бир арада галмадыг,
Ешг атәшин чанымыза салмадыг,
Јалварыбан јарын көнлүн алмадыг,
Елә кетди, барышмадыг, ажрылдыг.

О заман ки, ашналығы төрк етдик,
Чүда дүшдүк, хејли чијәр бәркитдик,
Аралыгдан көнүл гушун үркүтдүк,
Бир-бирилә гонушмадыг, ажрылдыг.

Вагиф севди бир играрсыз¹ бивәфа,
Бадә кетди тамам чөкдији чөфа,
Көрүшүбән ејләмәдик хош сөфа,
Гучаглашыб сарышмадыг, ажрылдыг.

¹ Играр — гәрар вермәк.

Дурубан ешгилә күзар ејләдим,
Бир пәринин олдум мейман евиндә.
Зәррәчә көрмәдим һәрмәт, иззәтин,
Галдым елә, пешман-пешман евиндә.

Та ки, мәни көрдү ол гәлби гара,
Чәкди јашмағыны о күл рүхсара,
Дөндәрди үзүнү, тутду дивара,
Санасан ки, јохдур инсан евиндә.

Додағы шәкәрдир, көфтары¹ шәрбәт,
Нә фајда ејләмәз ширин мөһәббәт.
Мәхләси ки, јохдур онда бир ләззәт,
Болдур елә ачы гәлјан евиндә.

Кечмә о дилбәрин сән отағындан,
Тәр бөнөвшә гохар һәр бучағындан,
Санки бир кушәдир чәннәт бағындан,
Ачылыбдыр күли-әлван евиндә.

Вагиф, бир кимсә ки, биздән јашына,
Јәгин бил ки, бизлән олмаз ашина,
Кәлдијимиз һеч кәлмәди хошуна,
Тапдым мән һалыны үрфан евиндә.

¹ Көфтар — данышмаг

Бу күн бир әчајиб көзәл севмишәм,
Беләси оламмаз һеч вилајәтдә,
Санасан ки, чәмалындан нур јағыр,
Јараныбдыр, јарәб, нә хош саәтдә.

Ал чаргатдан јашмаг тутуб чәнәјә,
Симин јарашдырыб зәр нимтәнәјә¹,
Дејилдир бәрәбәр һеч кимсәнәјә,
Хублары² шаһыдыр шанү шөвкәтдә.

Күлабилән зүлфүн чығасын³ әјәр,
Үзүнә баханда ган олур чијәр
Көјдән јерә енмиш мәләкдир мөкәр,
Јохса инсан олмаз белә сурәтдә.

Биләји, базусу, һәр бәнди көзәл,
Көрдәндә зүлфүнүн кәмәнди көзәл,
Ајна тутду, дурду бәзәнди көзәл,
Салланды көрәсән нә гијамәтдә.

Сона чығасы тәк сәриндә тели,
Ағ күл јарпағы тәк ајағы, әли

¹ Нимтәнә — дон, үст гадын палтары

² Хуб — јахшы, көзәл

³ Чыға — дурна башындакы кәкил

Чисми долу, назик бэдәни, бели,
Көрмәмишәм дилбәр бу нәзакәтдә...

Нөвчаванлар гој һәмишә вар олсун,
Амма ки, бизләрдән хәбәрдар олсун,
Вагифин дуасы сәнә јар олсун!
Сәни һаг сахласын өмрү дөвләтдә.

Долду димағыма зүлфүн әнбәри,
Валех олду көнүл һәвадән сәнә.
Әлим јетмәз — намә јазыб дәрдим
Көндәрирәм бади-сәбадән сәнә.

Отурушун көзәл, дурушун көзәл,
Салланышын көзәл, јеришин көзәл,
Хојун-хүлгүн¹ көзәл, һәр ишин көзәл,
Бәхш олуб бу хублуг худадән сәнә.

Додагларын охшар лә'ли-Јәмәнә,
Јада дүшдү, бағрым ган олду јәнә,
Сијаһ тел дүзүрсән бәјаз² көрдәнә³,
Дүшүбдүр бу гајда сонадән сәнә.

Фикрү хәјалындыр көнлүм зијнәти,
Ширин сөзләриндир ағзым ләззәти,
Сәнсән мәним өмрүм, күнүм вәһдәти,
Јетишмәсин јарәб, бәладән сәнә.

Гәм евиндә салдын күнчә Вагифи,
Ејләдин мујиндән инчә Вагифи,
Нечүн инчидирсән мунча Вагифи,
Нә һасил бу чөврү чәфадән сәнә?

¹ Хој, хүлг — хасијјәт

² Бәјаз — ағ

³ Көрдән — бој

Сығалланыб-сығалланыб сижәһ зүлф,
Нә көзәл дүшүбдүр үзә, Фатимә!
Чан алырсан јенә бу нә сүрмәдир
Чәкибсән ол хумар көзә, Фатимә?

Мән мајиләм сәнин зәнәхданына,
Һәлгә-һәлгә зүлфи-пәришанына,
Чәвахирләр хәрч ејләрәм шанына,
Әкәр мүштаг олсан сәзә, Фатимә!

Чан мүлкүнә вермәм сачынын дәнкин,
Ат чаныма кирпикләрин хәдәнкин¹,
Та ки, көрдүм јанағынын мән рәнкин,
Дүшмүшәм бир ода, көзә, Фатимә!

Јај кими нә көзәл чәкибсән гашы,
Она сөз јох, һәр нә десәм јарашы,
Сәнә пешкәш етмәнәмми чан-башы;
Нечүн бир көлмәзсән бизә, Фатимә?

Ешгин атәшидир мәни әридән,
Чан үзүлдү баха-баха керидән,
Дөнмүшәм мәләкдән, тамам пәридән,
Вагифәм, севмишәм тәзә Фатимә!

¹ Хәдәнк — ох

Сачын зәнчиринә көнүл бағладым,
Мәчнун кими дүшдүм даға, Фатимә!
Нечүн мәни көрчәк сәрхош өтүрсән,
Бир бахмазсан сола-саға, Фатимә!

Өзүн пәри, хүлгү хојун фәриштә¹,
Һарда олсан ора дәнәр беһиштә,
Сән көрәкдир күндә чыхасан кәштә²,
Күл дүзәсән күл бухаға, Фатимә!

Һачаначан чаным одлара јажым,
Һәр тәрәфә дашгын селләр тәк ахым,
Чох мүштагәм, ач үзүнү, гој бахым
Әнбәр зүлфә, күл јанаға, Фатимә!

Јајиг дејил сәнә накәсү³ бигәм,
Адам көрәк ола адама һәмдәм.
Чаным чыхар сәни көрмәсәм бир дәм,
Кәтмә мөндән сән узаға, Фатимә!

Вагиф сәни севди хублар ичиндә,
Бир тәзә гөнчәсән күлзар ичиндә,
Сөз данышмаг олмаз әғјар ичиндә,
Кәл чәкиләк бир гыраға, Фатимә!

¹ Фәриштә — мәләк

² Кәштә — сәјрә

³ Накәс — алчаг

Еј сүсән сүнбүлүм, ал зөнөхданлым,
Гурбан олсун лалә, күл илән сәнә.
Бу нечә күндүр ки, сәндән ајрыјам,
Санасан һәсрәтәм ил илән сәнә!

Демәли чох кизлин дәрди-дилим вар,
Горхурам ки, дејим, ешидә әғјар,
Истәрәм ки, јазам, кәндәрәм, еј јар,
Сәһәр оғрун әсән јел илә сәнә!

Ағзы пијаләсән, кәрдәни мина,
Назик әлләриндә иннабы һәна,
Сәни кәрән дејәр, јашылбаш сона,
Учу һәлгә, сијәһ тел илә сәнә!

Чохлар сәнә ијма¹ илә баш әјәр,
Мум тәк әрир, олса бағры даш әјәр,
Туба кәрсә, икрам ејләр, баш әјәр
Бу кәзәл бој илән, бел илән сәнә!

Јадыма дүшәндә зүлфүн әнбәри,
Гүллаб² кирәр чијәримдән ичәри,
Мән шаһам, еј кәзәлләрин сәрвәри,
Гурбанам Вағиф тәк гул илән сәнә!

¹ Ијма — ишарә
² Гүллаб — чәнкәл

Сәрв бојлум, бир чых, кәрүм бојуну,
Ондан гурбан едим чаны мән сәнә.
Гашларынын тағы гиләкаһымдыр,
Фәда гылым дин-иманы мән сәнә.

Адам кәрәк кәрсүн һәгги арада,
Һаны сәнин кими бир пәризада,
Мәләкдән дә сәни билләм зијада,
Тај етмәнәм һеч инсаны мән сәнә.

Бахмаг илән дојмаг олмаз үзүндән,
Данышанда ширин-ширин сөзүндән,
Онун үчүн кәз кәсмәрәм кәзүндән
Мүштағам, еј шәкәр каны, мән сәнә.

Гаша, кәзә сүрмә нә кәзәл чәкдин,
Чилвәләниб зүлфә һәм сәјгәл чәкдин,
Сән нә үчүн ахыр мәндән әл чәкдин?
Ејләмәздим бу куманы мән сәнә.

Кәзәл сән тәк белә шуху шәң кәрәк,
Һәмдәми дә һәм өзүнә тән кәрәк,
Сәнә Вағиф кими дәрдебилән кәрәк;
Јајиг кәрмәм һәр наданы мән сәнә.

Сәнсэн, еј назенин, көзөллөр шаһы,
Ола билмәз кимсә бәрабәр сәнә.
Сәрхош дуруб саллананда һәр јана,
Мат галыр, еј сәрв, сөнүбәр сәнә.

Бахдыгча бахышын ширин, көзүн шух,
Бир өчөб чавансан нәзакәтин чох,
Камалында, чамалында ејиб јох,
Пәрвәрдикар вермиш һәр һүнәр сәнә.

Сөз јох зәнәхдана, зүлфә, јанаға,
Гамәтә, жәрдәнә, гаша, габаға,
Бир ширин дилбәрсән башдан ајаға,
Нә набат бәнзәјир, нә шәкәр сәнә.

Ја бәдрләнмиш бир маһи¹-табансан²,
Ја чәннәт бағында күли-хәндансан,
Ја мөләксән, ја да һури, гылмансан
Еј севдијим, инсан ким дејәр сәнә?

Чохлар кетди илтимаса кәлмәдин,
Үзүм үстә гәдәм баса кәлмәдин,
Вагиф өлдү, нечүн јаса кәлмәдин?
Ја заһир олмады бу хәбәр сәнә?

¹ Маһ — ај

² Табан — ишыглы

Бир үзү күл, рәнки лалә, зүлфү тәр,
Кәштә¹ чыхыб дәрәр таза бәнәфшә:
Дәстә-дәстә санчыб бухаг јанына,
Јарашыбдыр о шаһбаза бәнәфшә.

Чисми мәрмәр, һөлгә зүлфләри гара,
Ону көрән мәчнун олур — авара,
Һөрүб сачларыны, салыб гатара,
Дүзүб телә, һәм готаза бәнәфшә.

Јашы он сәккизә јеничә јетмиш,
Көзәлликдә тамам хәлги мат етмиш,
Кәштә чыхмыш — јар кәлдијин ешитмиш.
Дағы салыб бир аваза² бәнәфшә.

Көјсүн³ ачыб, ағ голларын чырмасын,
Елә жәзсин ону рәгиб көрмәсин,
Әғјар илән чыхыб сејрә, дәрмәсин,
Лајиг олмаз анламаза бәнәфшә.

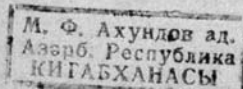
Сән салланыб габағымдан кедәндә,
Һәркиз галмаз сәбрү ихтијар мәндә.
Вагиф зүлфләрини тә'риф едәндә,
Кәрәкдир ки, әввәл јаза, бәнәфшә.

¹ Кәштә чыхыб — сејрә чыхыб

² Аваз — сәс

³ Көјс — синә

156463
 156463

Сәрасәр бир жерә жығылса хублар,
Сөнин бир мујинә тај ола билмәз.
Күнәш теки шә'лә верәр чамалын,
Белә көзәлликдә ај ола билмәз.

Һеч көзәли сән төк шух көрмәмишәм,
Нә фајда, һүснүнү чох көрмәмишәм,
Узун киријин төк ох көрмәмишәм,
Гашларын тәрзиндә јај ола билмәз.

Һәсрәтиндән бағрым ган илән долуб,
Һејва теки рәнким саралыб солуб,
Бу хублуг ки, һәгдән сәнә бәхш олуб,
Һич кимсәјә белә пај ола билмәз.

Гәддин шаһбаз, ағ бәдәнин сәмән төк,
Јанарын лаләдән зијадә көјчөк.
Устад сәни чәкиб манәнди-мәләк¹,
Бундан артыг һәггү сај ола билмәз.

Вагифәм, мән сәнә һејран олмушам,
Гашларын јајына гурбан олмушам
Дәрдиндән дидәси кирјан олмушам,
Ганлы јашым кими чај ола билмәз.

¹ Манәнди-мәләк — мәләк кими

Дәһанын сәдәфдир, дишләрин инчи,
Санасан ағызын пүстәдир, ај гыз!
Хумар көзләрини севәндән бәри,
Дәрдә дүшүб чаным хәстәдир, ај гыз!..

Нигаб чәкиб мөндән јашынма, залым,
Пәришан олубдур мөним әһвалым,
Әглю һушум мөним, фикрү хәјалым
Шух көздә, гәмзәдә бәстәдир, ај гыз!

Чамалын күнәшдир, гәмөрдир үзүн,
Шөкәрдир дәһанын, шириндир сөзүн,
Јағыдыр мүжжанын, чадудур көзүн,
Чәллад кими гәмзән гәсдәдир, ај гыз!

Вагифәм мән Мөчнун, сән мөним Лејлим,
Бахдыгча, көзүмдән төкүрөм сејлим,
Мән сәнә маиләм, сәндәдир мејлим,
Демә сәндән гејри көсдәдир, ај гыз!

◆
Бојун сүраһидир, бөдөнин бүллур,
Көрдөнин чөкилмиш минадан, Пәри!
Сән һа бир сонасан, чүда дүшүбсән
Бир бөлүк јашылбаш сонадан, Пәри.

Ихтилатын ширин, сөзүн мөзөли,
Шөкөр күлүшүндөн чанлар төзөли*,
Елләр јарашығы, өлкө көзөли,
Нә көзөл доғубсан** анадан, Пәри!

Үз јанында төкүлүбдүр тел назик,
Синө мејдан, зүлф пәришан, бел назик,
Ағыз назик, додаг назик, дил назик,
Ағ әлләрин әлван һөнадан, Пәри!

Овчусу олмушам сән тәк маралын,
Хөјалымдан чыхмаз һәркиз хөјалын.
Әнлији, киршаны нејләр чамалын,
Сән елә көзөлсән бинадан, Пәри!

Күнәш тәки һәр чыханда сәһөрдөн,
Алырсан Вагифин әглини сәрдөн,
Дуачынам, салма мөни нәзөрдөн,
Әскик олмајасан сөнадан, Пәри!

* Төзөлөнир.

** Доғулубсан.

◆
Бади-сөба, бир хәбәр вер көнлүмә,
Көрүм, ол јанағы лалә кәлирми?
Һәсрәтиндөн көнүл дөнүбдүр гана,
Баш чөкмәјә бизим һалә кәлирми?

Саллананда ејләр назу гәмзәләр,
Үз дөшөр пәјинә көрән кимсәләр,
Гаша-көзә чөкмиш сијаһ сүрмәләр,
Сығал вериб хәттү халә, кәлирми?

Аллаһ мурадыны версин о јарын,
Рәгиби кујиндөн¹ сүрсүн о јарын,
Мүбарәк кушуна², көрсүн о јарын,
Мән чөкдијим аһү һалә кәлирми?

Ох кирпијин учу а јаша дөнмүш,
Көзләрин чөллады тамаша дөнмүш,
Сөк³ рәгибин чаны нә даша дөнмүш,
Бир зөвалә көр һөвалә кәлирми?

Вагифәм, јарыдым доста, дүшмәнә,
Та ки чүнун олдум јетиндим сәнә,
Сөнин тәки көзөл сөвөн кимсәнә
Дөхи өглә, бир кәмалә кәлирми?

¹ Куј — күчә, мөһәллә

² Куш — гулаг

³ Сөк — ит, көпәк

Бу нечә зүлмдүр мәнә ейләрсән,
Адам мөкәр бир инсафа кәлмәзми?
Бир күн көрәрсән ки, валлаһ, өлмүшәм,
Бу гәдәр дәрәд чәкән ахыр өлмәзми?

Хубларын бә'зиси нечә зад олур,
Ярын гәмжин гоҗар, өзү шад олур.
Бир севки ки, севкисиндән јад олур,
Мөкәр онун јахшылығын билмәзми?

Хубларда адәтдир нәзакәт сатар,
Кенә хәјалыны хәјала гатар,
Көзәл олан мөкәр башын дик тутар
Ашигинә доғру неч әјилмәзми?

Ешг одуна јанды чаным сәрбәсәр,
Аллаһа бах, еј залиму ситәмкәр,
Ашигинә ганлар ағладан дилбәр
Рәһмә кәлиб көз јашыны силмәзми?

Бир пәри олајды бу дәмдән өтрү,
Өзүн өлдүрәјди адәмдән өтрү,
Гәдр билән јахшы һәмдәмдән өтрү
Вагиф, чан үзүлүр, бәс үзүлмәзми?

Еј һури лигалым¹, мөлөк сималым,
Көзәлликдә олмаз кимсә сән кими!
Ал јанағын һәлгә-һәлгә јанында
Бөнәфшә зүлфләрин — јасәмән кими.

Көрдәниндә телләр нә көзәл телди,
Онларын мәскәни о назик белди,
Нә сәнки²-мәрмәрди, нә бәрки³-күлди,
Бу ағ әндам кими, бу бәдән кими.

Гәмәтин төк неч бир гәмәт бичилмәз,
Додагларын тәр гөнчәдән сечилмәз,
Бүлбүл чәһ-чәһ вуруб күлләр ачылмаз,
Белә ширин-ширин сән күлән кими.

Нә хош ситәмкарсан залиму хунхар⁴,
Онун үчүн сәндән чох килејим вар,
Билмәнәм ки, сәнә нә демиш әғјар,
Хәјалындыр мәнән кенә кен кими.

¹ Лига — үз.

² Сәнк — даш.

³ Бәрк — јарпаг.

⁴ Хунхар — ганичән.

Вагифи мөһнәтү фәрага салма,
Әғжарын сөзүнү гулаға салма,
Мәни өз дәриндән¹ гыраға салма,
Һеч ашиг тапылмаз сәнә мән кими.

¹ Дәр — гапы.

Чамалын көзүмдән ниһан¹ олалы,
Истәрәм бахмајым дүнјајә, Пәри!
Хәјал ејләдикчә о сәрв гәддин,
Дөнәр ганлы јашым дәрјајә, Пәри!

Олсалар јүз мөлөк, јүз һури гылман,
Јүз мина көрдәнли, зүлфү пәришан,
Јүз лалә јанаглы, ләбләри мәрчан,
Көнүл дәнмәз сәндән кимсәјә, Пәри!

Сән кедәли мән зијада ағларам,
Вермишәм өмрүмү бада, ағларам,
Һәр дүшөндә гәддин јада, ағларам,
Үнүм² чыхар әрши-ә'лајә³, Пәри!

Сәндән ајры бағрым кабаба дәнмүш,
Јыхылмыш дил шәһри хәраба дәнмүш,
Фиргәтин⁴ даму тәк әзаба дәнмүш,
Дидарын⁵ чәннәтүл-мә'вајә, Пәри!

¹ Ниһан — кизли.

² Үн — сәс.

³ Әрши-ә'ла — уча көј.

⁴ Фиргәт — ајрылыг.

⁵ Дидар — көрүш.

Бир көрөјдим сенин күл чөмалыны,
Чаду көзлөрүни, јај һилалыны,
Мүөнбәр сачыны, һинду халыны,
Јетәрди һәр дәрдим дөвајә, Пәри!

Пејвәстә гурулсун гашын каманы,
Охларың синәмдән кечсин һиһаны,
Күл бөдөһини һеч көрмәсин јаманы,
Лүтф ејлә Вагифи-шејдајә, Пәри!

Бади-сәба, бир хәбәр вер көнлүмә,
Ол күли-хөнданым һечүн кәлмәди?
Хөјалым шәһрини гојду виранә,
Сәрвәрим, султаным һечүн кәлмәди?

Сәрхош јеришинә гурбан олдуғум,
Көрмәјәндә дөли-дөвран олдуғум,
Мина көрдөһинә һөјран олдуғум,
Сәрви-хураманым һечүн кәлмәди?...

Мөһрабу мәнбәрим, Кә'беји-үлјам,
Әглим, һушум, чаным, һәм диним, дүнјам,
Елим, күнүм, обам, Мисрү Зүлејхам,
Јусифи-Кән'аным һечүн кәлмәди?

Нәсрин¹ бинакушлум², бөнөфшә, мујлум,
Пәриләр тәл'әтлим³, мөлаик хојлум,
Биллур лөтафәтлим, сәнүбәр бојлум,
Һуријү гылманым һечүн кәлмәди?

¹ Нәсрин — ағ рәнкли чичәк.

² Бинакуш — гулағың сырға тахылан јери.

³ Тәл'әт — үз, сифәт.

Агзы хејир сөзлүм, дили диләклим,
Тәр голлум, ағ әллим, күмүш биләклим,
Гарычгај¹ чилвәлим, тавус бәзәклим,
Либасы әлваным нечүн кәлмәди?

Вагиф, илә дөндү һәр саәтимиз,
Нә сәбримиз галды, нә тагәтимиз.
Бу күндән беләдир гијамәтимиз;
Кәлмәди чананым, нечүн кәлмәди?

¹ Гарычгај — гызылгуш.

Чохдан бәри јарын фәрагиндәјәм,
Нә олајды бир бурајә кәләјди.
Чәкәјди кәнлүмү күнчи-зүлмәтдән.
Дөндәрәјди үзүн ајә, кәләјди.

Көрмәјә-көрмәјә күл'үзарымы,
Булбүл тәк артырдым аһу зарымы,
Тәбибим олубан бу азарымы
Јетирәјди бир дөвајә, кәләјди.

Кәдибән кујиндә гыллам шивәни,
Јығарам башыма досту, дүшмәни,
О һа билләм кәлмәз көрмәјә мәни,
Бары кендән тамашајә кәләјди.

Үнүмдән титрәди тамам вилајәт,
Елә сандылар ки, гопду гијамәт.
Нә гајым дурубдур ол сәрви-гамәт,
Тәрпәнәјди, бир ләрзајә кәләјди.

Чәм олса јанымда тамам сәнәмләр,
Дағылмаз кәнлүмдән фикрү әләмләр,
Ајаға салыбдыр Вагифи гәмләр,
Баш чәкәјди бинәвајә, кәләјди.

◆
Нәдән күсүб тәб'и назик олан јар,
Билмөнәм ки, буна нә чарә кәрәк?
Нә демәкдир дост-достундан әјилмәк,
Кәрәкдир дүзәдә јол, ара кәрәк.

Кәрәсән, нә демиш рәгиби-бибир¹,
Јар олубдур мәнән һабелә дилкир;
Мән ондан етмәрәм чанымы тәгсир,
Амма ки, өзүндән ишарә кәрәк.

Әтәклији алтун, гәсабәси² зәр,
Чәһраји чаргаты гәддә берабәр,
Башында берг вурур күн кими зивәр,
Ону көрән дүшә одлара кәрәк.

Әшрәфидән үзлүк үзүндә көјчәк,
Боғазы алтында сығаллы бирчәк,
Габаг белә бәјаз, јанаг лалә төк,
Көз ала кәрәкдир, гаш гара кәрәк.

Охујуб Вагифин һәм әззәлиндән,
Ширин гафјәсиндән, шух гәзәлиндән,
Дуруб өпүб ајағындан, әлиндән,
Барышмаг јалвара-јалвара кәрәк.

¹ Бибир — инамсыз.

² Гәсабә — гадынлара мәхсус баш кејими, чүтгабағы.

◆
Бивәфасан, сәндән үз дөндәрмишәм,
Јаланчыја, бииграра бахмарам,
Сәни ох кирпијә һәсрәт гојарам,
Бағрын олса пара-пара бахмарам.

Һарда кәрәсән бир севкили кимсәнә,
Истәр ки, хәјалын тез она дәнә, —
Мәним јарым кәрәк баха бир мәнә;
Гејри үзә бахан јара бахмарам.

Һигаб чәкиб үзә, халы кизләрәм,
Сијаһ зүлфү, рәнки-алы кизләрәм,
Гөнчә тәки күлчамалы кизләрәм,
Саллам сәни аһу зара, бахмарам.

Јанымда е'тибар сата билмәзсән,
Бојнундан күнаһын ата билмәзсән,
Бизимлә ихтилат гата билмәзсән,
Данышма ки, о кефтара бахмарам.

Вагифи дерләрди чох көзәлсөвән,
Елә билдим сән дә онун кимисән.
Билдим инди, валлаһ, сәндәкини мән;
Бивәфасан бииграра бахмарам.

◆
Мән женә хубларын падишаһындан
Өзүмә дост бир никары тутмушам.
Сөјјад олуб гуруб мөһәббәт торун,
Лачын көзлү хуб шикары тутмушам.

Дал көрдөндөн дүшүб тутуб далы зүлф
Хош көстәрир зәнәхданы, халы зүлф,
Көрмәмишәм белә бир сәфалы зүлф,
Чох сүнбүлү-әнбарбары¹ тутмушам.

Ағ үзүндә сијаһ сачы бүрмәји,
Дал көрдөндөн дүшүб баш ендирмәји,
Мијанында сачын учун һөрмәји,
Бүтүн дүнјада бу јары тутмушам.

Вагифәм, көрмүшәм бир түрфә² дидар,
Чөкөрәм көрмәјә бир дә интизар,
Һәр кәсин дүнјада бир гибләси вар,
Мән дә јөнүм сәнин сары тутмушам.

¹ Сүнбүли әнбарбар — әтирли гара сач.

² Түрфә — тапылмајан, мисли бәрәбәри олмајан, надир

◆
Бир әндамы нәсрин, додағы гөнчә,
Бир гамәти күлбүн¹ јара ашигәм.
Олса јүз үзү күл, кирмәз ејнимә,
Мән анчаг бир күл'үзарә ашигәм.

Кечәләр сүбһәдәк ејләрәм налә,
Һәркиз дүшмәз көнлүм өзкә хәјалә,
Бир көрдәни мина, ағзы пијалә,
Бир ләһчәси ширинкарә ашигәм.

Бир бухағы турунч, синәси мејдан,
Бир сөзү чәваһир, мирвари дөндан,
Бир марал бахышлы, кирпији пејкан,
Бир гашлары зүлфүгара ашигәм.

Бир күләндә ләбләриндөн бал ахан,
Бир бәзәниб сәрхош товус төк чыхан,
Бир ниғаб алтындан пүнһани бахан,
Бир әчајиб хошкөфтарә ашигәм.

Вагифәм, бәдөндөн чаным дағылыр,
Мәчнун кими ханиманым дағылыр,
Көрмәјөндә дин-иманым дағылыр;
Кечә-күндүз мән дидара ашигәм.

¹ Күлбүн — күл ағачы

Бөһанә тутубан, биздән кен кәзмә;
Сирр сөзүн јадлара дејән дејиләм.
Көнүл рәва көрмәз сәни јад көрә,
Сәни өзкәсинә гыјан дејиләм.

Арзум будур, көзүм тикәм көзүнә,
Данышасан, гулаг верәм сөзүнә,
Та өлүнчә бахым күнәш үзүнә,
Арзум чанда галыб дојан дејиләм.

Вагиф дејир, дојмаз севән севәндән,
Та өлүнчә өл көтүрмәнәм сәндән,
Әбәс-әбәс нечүн гачырсан мәндән,
Мән ки, залым, адам јејән дејиләм.

Еј чаван гыз, мәндән белә кәзмә кен,
Мән сәнин үзүндә халы севмишәм.
Бәнд олмушам ширин-ширин сөзүнә,
Шәккәр додагында балы севмишәм.

Үзүн ағ дәјирми, көзүн мәстана,
Бахышын багрымы дөндәрди гана,
Агзын сәдәф, дишләриндир дүрдана,
Өчајиб чәвахир, ләли севмишәм.

Гашларын чәкили јайлара дөнүр,
Ағларам, көз јашым чајлара дөнүр,
Безәнир, илләрә, ајлара дөнүр,
Чанлар алан бир маралы севмишәм.

Һәлгәләнир зүлфүн бухаг јанында,
Јај гашларын учу гулаг јанында,
Зенәхдан ичиндә, јанаг јанында,
Гара телли бир хәталы севмишәм.

Чох көзәлсән, амма хојундур јаман,
Бахмазсан үзүмә мәним чох заман,
Вагиф дејир сәнин әлиндән аман,
Мән бичарә нә һөвалы севмишәм!

★
Еј үзү күл, гедди туба Сафијә,
Һәсрәтиндән мән шејдаја дөнмүшәм.
Гашларын әјрисин јад ејләдикчә,
Гамәтим әјилиб јаја дөнмүшәм.

Сөзүн һеч ајрылмаз мөним сөзүмдән,
Одлара јанмышам өзүм-өзүмдән.
Ол гәдәр јаш төкдүм ики көзүмдән,
Дәрја төк ахыбан чаја дөнмүшәм.

Сән көзәлсән, кәшт едирсән бағ илән,
Ағ күлө охшарсан әл-ајағ илән,
Күнөш чамаллысан күлјанаг илән,
Мән инчәлиб јенки аја дөнмүшәм.

Көзүн шухдур сәнин — бөһзәр чөллада,
Мәни төрк ејләјиб, ујма кәл јада,
Сән кәр мөним олсан фәна дүнјада,
Елә билләм падишаһа дөнмүшәм.

Ләһчән, сөзүн бир әчајиб ләһчәдир,
Ишин тамам шивә, назү гәмзәдир,
Мән Вагифәм, кујин мәнә Кә'бәдир,
Шүкрилиллаһ, мүсәллаја дөнмүшәм.

★
Индән белә өлсәм, арзу чөкмәнәм,
Шүкр аллаһа, арзумана јетишдим,
Достун чамалына нәзәр ејләдим,
Санасан, тазәдән чана јетишдим.

Сијаһ вәсмә зивәр чәкибдир гаша,
Ону көрән көзләр истәр гамаша,
Бир ләһзә һүснүнә етдим тамаша,
Бөһәмдүллаһ, дин-имана јетишдим.

Көзәлликдә бөһзәјир Зүләјхаја,
Јанағлары охшар күли-һәмраја,
Көнүл пәрваз етди галхды һаваја,
Јер үзүндән асимана јетишдим.

Чари¹ олуб хублар кәлсә биттәмам¹,
Олмаз белә көзәл, белә хошөндам,
Ған ағлајыб, һәсрәт чөкән сүбһү шам,
Бүлбүл кими күлүстана јетишдим.

Һәр дәм ојнаданда көзү гашыны,
Кәтирәр фирәнкин тәр савашыны,
Нә фајда, вермәдим тез шабашыны,
Вагиф дејир, чох пешмана јетишдим.

¹ Биттәмам — тамамилә.

Саллана-саллана дөвләтханадан,
Бир чыха бојинә гурбан олдуғум.
Көјдә мәләк, јердә инсан көзәли
Сәнсән хош хојинә гурбан олдуғум.

Һүснүн китабыны бүлбүлләр охур,
Јај гашын бағрыма хәдәнкин тохур,
Һәлгә бирчөјиндән јасәмән гохур,
Бәнәфшә мујинә гурбан олдуғум.

Ләбләрин шириндир шәрбәтдән артыг,
Үзүнү көрмәкдир дөвләтдән артыг,
Ешијиндир сәнин чәннәтдән артыг,
Кә'беји-кујинә гурбан олдуғум.

Еј мәләк хојлу, еј туба бојлу јар,
Кујиндир чәннәти-ризваным мәним,
Һури-ғылман олса, кирмәз көзүмә
Сәнсән чандан әзиз чананым мәним.

Пәрим, сәнубәрим, күлбәржи-тәрим,
Көвһәрим, јагутум, лә'ли-әһмәрим,
Һекајәтим, фикрим, зикрим, әзбәрим,
Хәјалымда ширин ниһаным мәним.

Хуршид рүхсарым, гәмәр чәбиним,
Баһарым, күлзарым, хүлди-бәриним,
Јарым, гәмкүсарым, хош назәниним,
Көзәлим, көјчөјим, чаваным мәним.

Вәһдәтим, хош күнүм, сөһбәтим, дәним,
Фәғфурум, гејсәрим, Чәмшидим, Чәмим,
Хосровум, Хаганым, шаһи-ә'зәмим,
Падшаһым, һәм ә'ла султаным мәним.

• • • • •
• • • • •

Сөзүм, ихтилатым, һәр галү гилим,
Мәтләбим, мурадым, хатирим, мејлим,
Шәккәрим, Шириним, Күлшаһым, Лејлим,
Зүлејхам, Јусифи-Кән'аным мәним.

Һәблүлмәтин зүлфүн, Кә'бә үзүндүр,
Меһрабым, мәнбәрим гашын көзүндүр,
Вагифәм, еј сәнәм, сәнин сөзүндүр
Кечә-күндүз фикрү хәјалым мәним.

Бәдәнин сәрбәсәр күл хәрмәнидир,
Гамәтин көзәлдир, көзәл севдиким!
Һеч нә истәмәнәм ики дүнјада,
Сәнсән мәним ахыр-әзәл, севдиким!

Гул вермишәм бу чанымы чанына,
Һарда олсам, кәнлүм кәләр јанына,
Нә гәдәр сөјлөсәм сәнин шанына,
Јарашар мүхәммәс, гәзәл, севдиким!

Ираг дурма, мәндән чүдаји кәзмә!
Севирсән, еј назлым, худајы, кәзмә!
Әјри отуруб, белә кинајы кәзмә,
Кәл инди мәнимлә дүзәл, севдиким!..

Хумар көзләрини ојаг гојмасан,
Јыхылан кәнлүмә дајаг гојмасан,
Дәрман ејләмәјә ајаг гојмасан,
Шикәстә Вагифдән үз әл, севдиким!

Онун үчүн уймаз гејријә көнлүм,
Бир эчәб зибадыр¹ мөним севдиким.
Бури нөдир, гылман нөдир, мөлөк нө,
Һамыдан ө'ладыр мөним севдиким.

Зүлфлөри сунбүлдүр, јанагы лалә,
Бахышы тө'н едәр вөһши гөзалә,
Көзлөри мәстанә, ағзы пијалә,
Көрдөни минадыр мөним севдиким.

Ајна тутар, зөнөхдана күл дүзәр,
Һәр мујинә јүз мин фитнә-фе'л дүзәр,
Бөјаз көрдөнинә сијаһ тел дүзәр,
Санасан сонадыр мөним севдиким.

Боју јарашыглы сәрви-хураман,
Эндамыдыр ағ күл, синәси мејдан,
Көлагајы күлкөз, либасы өлван,
Бир күли-рө'надыр мөним севдиким.

Вагифәм, зүлфлөрин бөндиванијәм²,
О каман гашларын мән гурбанијәм,
Мөнә гөдр елә ким, көвһәр канијәм,
Демә ки, молладыр мөним севдиким.

¹ Зиба — көзәл

² Бөндиван — бағлы.

Сөфалар көтириб төшриф бујурдун
Гөдәм басдын бизә, гурбан олдуғум.
Аз гала ки, сөнин һәсрәтин бизи —
Инчөлтмишиди — үзә, гурбан олдуғум.

Сән кәлдин нур долду евә, отаға,
Көлдијин јоллара чаным садаға,
Дуруб гурбан олмағ сән төк гонаға
Нушдур чанымыза, гурбан олдуғум.

Мән мајиләм, сөндөн дүшмөнөм чаша,
Булут зүлфә, ағ габаға, ај гаша;
Гој дојунча бахсын, етсин тамаша,
Һөјранды көз-көзә, гурбан олдуғум.

Сән гөддинә јашыл-аллар кејичи,
Вагиф дөхи сөнә гөзәл дејичи,
Шүкр аллаһа дејил адамјејичи,
Нолур кәлсән бизә, гурбан олдуғум.

Мәним жарым сығалланыб кәләндә,
Санасан ган сүзүр додагларындан.
Шө'лә верир зәнәхданын чеврәси,
Нур төкүлүр көјчәк јанагларындан.

Кәрдән чәкиб тә'нә гылар гулара,
Һәсрәтиндән бағрым дөнәр сулара,
Пәриләр евлады дерләр булара,
Булар да көзәлдир очагларындан.

Ағ синен көзәлдир, кәрдән көзәлдир,
Сәрасәр әндамын бирдән көзәлдир,
Сәрв гәддин сәнүбәрдән көзәлдир,
Голларың, топуғун, бухагларындан.

Дәһанын сәдәфдир, дишләрин инчи,
Сән мәни ејләдин елләр күлүнчү,
Либасын әлвандыр, чаргат нарынчы,
Сачаглар јарашыр гырагларындан.

Вагифин дәрдини биләјди јары,
Дәрдинә бир дәрман гылајды јары,
Гәдәм басыб мүдам кәләјди јары,
Өпәјдим әлиндән, ајагларындан.

Зүлфүн башы тахталаныб габагда,
Гыраг верир гәсәбәнин алтындан.
Илан гујруғу тәк гоша гыврылмыш,
Учу чыхмыш зәнәхданын алтындан.

Сәнин һүснүн мат ејләјиб фәләји,
Чәннәтдә һурини, көјдә мәләји,
Гызыл голбағлары, јанар биләји
Гучаглајыб кәһрубанын алтындан.

Апарыбдыр мөндән руһи-рәваны,
Тамам ағлы, һушу, динү иманы,
Ағаранда күлкәз јанағын јаны,
Титрәр зүлфи-пәришанын алтындан.

Вагифәм, чанана кәндәрдим пејғам¹.
Көзүм јолларында галды сүбһү шам,
Кәлмәди ол сәрв-гәдди күләндам,
Бир чыхајдыг бу һичранын алтындан.

¹ Пејғам — хәбәр, сифариш.

Еј зүлмү чох, гөлби гара бииграр,
Утанмазсан, амма неч утанмазсан!
Не анлагын вардыр, не бир кемалын,
Онун үчүн һәркиз сөзү ганмазсан!

Не һүркүрсән мөндөн дөнүб овлара,
Дад ејләрәм јетишмәзсән һовлара,
Сән дө мөним кими бу аловлара
Ахыр јаначагсан, демө јанмазсан!

Көрүм, сөнин нөдөн олду әјерин,
Мөндөнмидир, ја гејриден чөкөрин,
Ај бимүрвөт, мөкөр дашдыр чијерин,
Мүдам сызылдарам, неч усанмазсан!

Лө'нөт кәлсин о һүснүнүн бағына,
Салманам көзүнү бағрым јағына,
Дөзүрсән дөз бу ајрылыг дағына,
Мөн дајаннам, амма сән дајанмазсан!

Вагиф, лө'нөт кәлсин јарын чанына,
Не дәрдинә мејл ет, не дәрманына,
Онун төки бивөфанын јанына,
Әкөр икид олсан неч доланмазсан!

Күлкүн сәрөндазын тазә күл кими,
Әфшан етмиш ај габағын үстүндөн.
Јанағын јанында зүлфө тов вермиш,
Учун салмыш төр бухағын үстүндөн.

Каш заман башына тирмө шал бағлар,
Каш олур ки, зүлф кизләјиб, хал бағлар,
Қалағайын габағына ал бағлар,
Јашылын алтындан, ағын үстүндөн.

Не көзәл адамсан, ај гашлары јәј,
Неч новчөван кәлә билмөз сәнә тај,
Күлабатын гыјдыр, јохса јенки ај,
Өпөр, гучар күл јанағын үстүндөн.

Бизим илә олуб һачагдан ашна,
Кенә һәр мөрөндө истөр јашына,
Һичаб ејләр, кетан салыр башына,
Оғрун бахар о јашмағын үстүндөн.

Вардыр ширин-ширин хош ихтилатын,
Не фајда, Вагифө јох илтифатын,
Товус ганады төк учу чаргатын,
Пөрвәз ејләр солу сағын үстүндөн.

◆
Намә кедәр олсан жарын кујинә,
Дәрди-дилим о чанана декилән!
Бүлбүлүјәм гөнчә күлүндән ажры,
Бағрым дөнүб гызыл гана, декилән!

Гурбан олум кирпијинә, гашына,
Сел олубан гарыш ахан јашына,
Пәрванәләр кими долан башына,
Атәш тутуб јана-јана, декилән!

Дин-иманым дүз йлгара бағлыдыр,
Ғәсрәт чаным бир чүт нара бағлыдыр,
Мүрғи¹-руһум зүлфи-јара бағлыдыр,
Чох чәкмәсин зүлфә шана, декилән!

Гылмыш һүснүн шөвгү дәрдимә әфзун,
Ајрылыг гәминдә көз јашым Чейһун,
Ағлым башдан кетмиш, олмушам Мәчнун,
Бу Вагифә сән диванә декилән!

¹ Мурғ — гуш.

◆
Бир фитнә-феллинин, үзү халлынын,
Бир ширин диллинин гурбаныјам мән.
Бир гәнд мөгаллынын¹, ләб зүлаллынын,
Бир ағзы баллынын гурбаныјам мән.

Бир сүсән мујлунун, сәмән бујлунун,
Фәриштә хојлунун, мәләк сојлунун,
Бир чәннәт кујлунун, туба бојлунун,
Бир шүмшад голлунун гурбаныјам мән.

Бир көзү шәрлинин, чәнк нәзәрлинин,
Зүлфү әнбәрлинин, мүшк тәрлинин,
Бир сәмәнбәрлинин, зәр кәмәрлинин,
Бир инчә беллинин гурбаныјам мән.

Бир чох үлфәтлинин, мәһәббәтлинин,
Бир мәрһәмәтлинин, шәфәггәтлинин,
Бир пәри теллинин, күн тәл'әтлинин
Бир мәнчәмаллынын гурбаныјам мән.

¹ Мөгал — данышыг.

Еј кирпији хәнчөр, гашы зүлфугар,
Нөшүн мөндөн хәјалыны кәсибсән?
Гојмазсан бахмаға хәттү халына,
Тамашаји-чәмалыны кәсибсән!

Сәк рәгибин фитнәсинә ујубсан,
Нејләмишәм, мөндөн нә тез дојубсан,
Кечә-күндүз мени тәһинә¹ гојубсан,
Ширин ләбдөн зүлалыны кәсибсән.

Јашыныбсан, тамам дурубсан кендә,
Зүлфүн јашмағ алтда, сачын кәрдөндә,
Көрүнмәз, һәр јерин салыбсан бөндә,
Бу галыны, о галыны кәсибсән.

Бу бојда, гамәтдә, шөвкәтдә, шанда
Сән тәк кезәл јохдур чүмлә чаһанда,
Сәрасәр бағрымы, кечән заманда
Кәстәрибсән һилалыны, кәсибсән.

Мәкәр ки, ашигин гәмин јемәзсән,
Бу чөврү чафадан сән инчимәзсән,
Хәстә Вагиф, һалын нәдир? — демәзсән
Чавабыны суалыны кәсибсән.

¹ Тәһинә — сусуз.

Дәрдин мени һејвалара дөндәрди,
Еј сачлары сијаһ, үзү ағ кәлин!
Та ки, көрдүм чәмалынын шө'ләсин,
Әриди бағрымда тамам јағ, кәлин!

Сәнин һәсрәтини вилајәт чәкәр,
Гәмзән јајы дәјәр, мөлаләт чәкәр,
Чәмалындан мөләк хәчаләт чәкәр,
Һүсүн ејләр аја, күнә лағ, кәлин!

Нә олур, үзүндән ниғаб аласан,
Бир ләһзә һалыма нәзәр саласан,
Сәһәрдән ачылмыш тәзә лаласан,
Сәнин сејрәнкахын олур дағ, кәлин!

Гәддин тәк нә әр-әр, нә шүмшад олур,
Ону көрчәк, гәмдән чан азад олур,
Мәним көнлүм сәнин илә шад олур,
Сән ејләрсән дамағымы чағ, кәлин!

Бәләләрдән сәни сахласын худа,
Сән тәк кезәл елдән олмасын чуда,
Хәстә Вагиф өлсә, башына фәда,
Тәки олсун сәнин чанын сағ, кәлин!

Дүјүн олду, бүтүн хублар жығылды,
Кәлмәди бир бизим күлбәдән кәлин.
Сән кәлмәдин дејин, јаса батмышам,
Кәлә көр, еј зүлфү јасәмән кәлин.

Бир гәдәм бас ки, тој сәнин тојундур,
Тојлар јарашығы сәнин бојундур,
Моллалар мәскәни сәри-кујундур,
Ону көрән дөнәр Кә'бәдән, кәлин!

Чам ичмишәм мән, мәстанә кәлмишәм,
Ејләјиб бағрымы шанә кәлмишәм,
Сәнин һәсрәтиндән чанә кәлмишәм,
Әл көтүр бу назу гәмзәдән кәлин!

Саз тутулуб јүз мин сәнәм ојнаса,
Чәм олубан румү өчәм ојнаса,
Көјдә мөләк, јердә адәм ојнаса,
Һәззим олмаз һәркиз өзкәдән, кәлин!

Кәл ојна, әлине кәләгај дола,
Бујур, шабаш версин Вагиф төк гула!
Мат галыб десинләр: киминдир ола
Кәклик кими сәкиб, бу сүзән кәлин!

Сијаһ зүлфүн гәддин илән бәрабәр,
Назик ағ әндамын бәјаз гар, кәлин!
Салланышын тамам чаһана дөјөр,
Сәнин төк бир көзәл һарда вар, кәлин!..

Сәни севән әгли, камалы нејләр,
Дәхи көрмүш өзкә чәмалы нејләр,
Бу дүнјада мүлкү о, малы нејләр,
Һәр ким олса сәнин илән јар, кәлин!

Кејибсән әјнинә күл пирәһәни¹,
Чәмалын ше'ләси тутмуш дөврәни,
Накәһдән көзләрим көрәндә сәни,
Галмады чанымда ихтијар, кәлин!

Һәсрәтиндән Вагиф дүшдү дәрдә, кәл,
Һеч әјләнмә ирәлидә, кәрдә, кәл,
Бир кәлибсән, көрәм ејлә, бир дө кәл,
Көнлүм чәкир сәнә интизар, кәлин!

¹ Пирәһән — көјнәк.

Нә көзәл сүрмәдән чила кәтирди,
Дөндү бир афәти-чана көзләрин.
Апарды ағлымы, дин-иманымы
Сәнин белә бу мәстанә көзләрин.

Гәмзә тиҗин¹ чәкди, чалды чанымы,
Бир чәллада дөндү, алды чанымы,
Кенә жанар ода салды чанымы,
Гожду мәни јана-јана көзләрин.

Ала көзләр хумарланыр, сүзүлүр,
Һәр ғыја баханда чаным үзүлүр.
Мүжжанларын² синәм үстә дүзүлүр,
Мејл едөндә бу мөкана көзләрин.

Һүснүн күлә бөнзәр, бојун минајә,
Чаным гурбан олсун белә сонајә,
Кирпијин хәдәнкин³ вурду синајә,
Етди бағрым шана-шана көзләрин.

Хәјалын көнлүмдә, көзүмдә кәзәр,
Хумар-хумар бахар, чанымы үзәр,
Шикәстә Вагифдән кәсмәсин нәзәр,
Рөһм ејләсин мән мөһмана көзләрин.

¹ *Тиг* — ғылынч.

² *Мүжжан* — кирпикләр.

³ *Хәдәнк* — ох

Кәрдәниндә, гамәтиндә ајыб јох,
Амма нә көзәлдир пәришан зүлфүн!
Әтриндән динләнир сәрасәр ервах,
Ја мүшки-әнбәрди, ја рејһан зүлфүн.

Күләб сәпилибән дөјөндә шана,
Гохусу чулғашыр чүмлә чаһана,
Дөндәрибдир мәни Шејх Сән'ана,
Нә дин гојуб мөндә, нә иман зүлфүн.

Ағ әлин ки, дөјәр о мишки-наба,
Бөнзәр булут ичрә кирән мөһтаба¹,
Һәлгәләнир, дөнүр учу гүллаба,
Асар күндә мин-мин дилү чан зүлфүн.

Јастыланыб ај габағын јанында,
Башы чыхыр төр бухағын јанында,
Сијаһ халын, ал јанағын јанында
Әскик олмаз һәрқиз, һәр заман зүлфүн.

Вагифәм, олмушам зүлфә кирифтар,
Көнлүм виран, һалым хараб, күнүм зар.
Бир нәзәр ғыл мәнә, еј чешми-хумар.
Ејләјибдир мәни сәркәрдан зүлфүн.

¹ *Мөһтаб* — ај.

Мәни гөрг ејләдин гәм дәрјасына,
Еј чешми-хумарым, нөшүн ағладың?
Еј көзүм, нө дәјиб көврөк көңлүнө?
Еј ширин көфтарым, нөшүн ағладың?

Көрдөніндө зүлфүн төр сүнбүл кими,
Сонадан үзүлмүш гарател кими,
Сән көрөк күлөсөн гызыл жүл кими,
Еј лалә рүхсарым, нөшүн ағладың?

Олмаја сән мәни бииграр сандын,
Зарафат ејләдим, она инандын,
Нө дәјди көңлүнө, нөдөн буландын,
Дишләри мирварым, нөшүн ағладың?

Бағрым башын шан-шан ејләдин, дәлдин,
Дөнүм көзлөрине, аз агла — өлдүн;
Дејердин, күлөрдін, белә дејилдин,
Мәним чадүкәрим, нөшүн ағладың?

Һәр кәс көрөн дөмдө өз сирдашыны,
Мөжөр төкөр габағыны-гашыны?!
Ода јахдын чијәримин башыны,
Вагиф дер: дилдарым, нөшүн ағладың?

Башына дөндүјүм, тој адамлары,
Сиз дә дејин: тоја көлөн ојнасын,
Адыны демәрәм елдөн ајыбдыр,
Филанкәсин гызы филан ојнасын.

Нө мүддәтди она күвәнән бизик,
Һәсрәтин чөкмөкдөн чанымыз үзүк,
Һәр әлине алып бир данә үзүк,
Үзүјү дөстине алан ојнасын.

Бир туба бојлудур, боју новрөстө,
Һәсрәтин чөкмөкдөн олмушам хәстө,
Ишарәт ејләрәм анлајан доста,
Достунун гәдрини билән ојнасын.

Мән Молла Вагифәм, ејләрәм әфган,
Көзләрим дә јаш јеринә төкөр ган,
Узун бојлу, јенијетмә, новчаван, —
Мәни бу дөрдләрә салан ојнасын.

Оғрун баха-баха, еј чешми-нәржис,
Дәрде салдын мәни, хәстәһал етдин.
Һәсрәтиндән өлдүм, өлдүм, дирилдим,
Нә бир јада салдын, нә суал етдин.

Һәр мәни көрөндө, еј чешми јағы,
О гәдәр ејләдин чанлар алмағы,
Кәһ кәстәрдин, кәһ кизләтдин јанағы,
Ахыр мәни дәрде салдын, ал етдин.

Узун илләр сәнә галдым мән һәсрәт,
Зәррәчә көрмәдим мейрү мәнәббәт.
Һәр заман ки, сәндән умдум шәфәггәт,
Бир дава башлады, галмагал етдин.

Өзәлдән вар иди лүтфү кәрәмин,
Кәһбәкәһ бәријә сејрү гәдәмин,
Вара-вара артды зүлмү ситәмин,
Билмәдим, сонрадан нә хәјал етдин!

Һәмишә бу иди фикрү хәјалым,
Икимиз бир јердә һәмдәм олалым.
Нејләмишди сәнә Вагиф, а залым,
Ону гәм әлиндә пәјимал етдин?

Бир бәјаз кәрдәнли, мәрмәр синәли,
Кәрдәнинә гурбан миналар олсун.
Учу төр чығалы сијәһ телләрин
Сәдгәси јашылбаш соналар олсун.

Нә дедим мән сәнә, еј үзү маһым,
Сән мәнән күсүбсән, еј гилбәкәһым,
Өлдүр мәни, кәр вар исә күнаһым,
Ал ганым әлләрдә һәналар олсун.

Нечә ки, көрүрсән өзүн филмәсәл,
Чамалындыр чаһан ичрә бибәдәл¹,
Өзүн кими кәрәк хојун да көзәл,
Сәндә нечүн белә әдалар олсун?

Дост-дост илә әбәс јерә савашмаз,
Севәнин севәндән көнлү булашмаз,
Бикәф олмаг көзәлләрә јарашмаз;
Көзәлдә кәрәк хош сәфалар олсун.

Ешитдим күсүбсән, тәрпәнди дәрдим,
Јалварыб көнлүнү алмаг истәрдим,
Гуллуғуна намә јазыб көндәрдим,
Биздән сәнә чох-чох дуалар олсун.

¹ Бибәдәл — әвәзсиз.

Вагиф, чанан илэ төрд¹ олду ара,
Имдад сэнэ галды, ејлэ бир чара,
Бир гафијэ гајыр, көндөр ол јара,
Бөлкө дәрдимизэ дөвалар олсун.

¹ Төрд — (бурада) узаг дүшлү.

Ај кәнары габағында гыј кими,
Көрүнүр, чулғаныр јанаға зүлфүн.
Санасан булутдур, әнвөр үзүнү
Бәдр ајы төк алмыш гучаға зүлфүн.

Шаһмар төки кәрдәниндә буланыр,
Күлаб илэ сығалланыр, суланыр,
Һәлгә дүшүб, бухаг алтда доланыр,
Баш гојур сарылыр гулаға зүлфүн.

Әтрин көтүрүбдүр мүшкү рејһандан,
Учу чығаланыр чыхыр дөрд јандан,
Ачыланда чаргат төр зәнәхдандан,
Нә өчајиб дурур гыраға зүлфүн.

Көз дојмаз вәсмәли кәман әбрудан¹,
Чан үзүлмәз сәмән² ијли кејсудан³,
Мәст едөн аләми әнбәринбудан⁴,
Һәр кәлөндә сәндөн дараға зүлфүн.

¹ Әбру — гаш.

² Сәмән — јасәмән.

³ Кејсу — сач, һөрүк.

⁴ Әнбәринбу — әнбәр гохулу.

Хөстө Вагиф онун сөркөштөсидир¹,
Бағры гызыл ганын ағуштөсидир²,
Һәр тари³ мұэттөр⁴, чан риштөсидир⁵,
Гојма ки, төкүлсүн ајаға зүлфүн.

¹ Сөркөштө — авара, сөркөрдан.

² Ағуштө — булашмыш, бөлөшмиш.

³ Тар — тел.

⁴ Мұэттөр — этирли.

⁵ Сәндәл дараг — этирли ағачдан дүзәлмиш дараг.

⁶ Риштө — тел.

Интизар чөкмөкдөн, јол көзләмөкдөн,
Көнлүмүн нә табы, нә тағәти вар.
Јазан ола ајрылығын дәрдини,
Фәрһадү Ширинчө һекајәти вар.

Бир кимсә ки, мүштаг ола чәмала,
Көрәнләр билир ки, дүшәр нә хала,
Ол гамәтин һәр кәләндә хәјала,
Көрәсән ки, нечә гијамәти вар.

Ешгин салыр чанымыза бир атәш,
Зүлфүн кими һалымыздыр мүшәввәш¹,
Еј тубији-чәннәт, сәнәдир пешкәш
Гарабағын һәр нә вилајәти вар.

Јүз көрсәк дә әкәр өзкә һәрәмдөн
Гуртулманых һәркиз фикрү әләмдөн,
Сән кәл хилас ејлә бизи бу гәмдөн,
Сәнин гәдәминин сәадәти вар.

Һичраны чөкмәјән дәрдемд² олмаз,
Севәни севмәјән дилпәсәнд³ олмаз,
Дост-доста кәләндә јолда бәнд олмаз,
Ешгин төригинин⁴ бу адәти вар.

¹ Мүшәввәш — һалы пәришан, тәшвишли.

² Дәрдемд — дәрд билән.

³ Дилпәсәнд — үрәјәјатан, бәјәнилмиш.

⁴ Тәриг — јол.

★
Бир заман навада ганад сахлајын,
Сөзүм вардыр мөним сизе, дурналар!
Гатарлашыб нө дијардан кәлирсиз?
Бир хәбәр версәниз бизе, дурналар!

Сизе мүштаг дуруп Багдад елләри,
Көзләјә-көзләјә галыб јоллары,
Аста ганад чалын гафил телләри,
Ҳејифдир, саларсыз дүзә, дурналар!

Хејли вахтдыр јарын фәрағындајам,
Пәрванә тәк һүснүн чырағындајам,
Бир ала көзлүнүн сорағындајам,
Көрүнүрмү, көрүн, көзә, дурналар!

Мән севмишәм ала көзүн сүрмәсин,
Бәднәзәр кәсибән, зијан вермәсин,
Сагын көзин, лачын көзү көрмәсин,
Горхурам сәфнизи поза, дурналар!

Назәнин-назәнин едәрсиз аваз,
Руһлар тазәләнир, олур сәрефраз,
Вагифин дә көнлү чох едәр пәрваз,
Һәрдән сизин илә көзә, дурналар!

Бир бөлүк јашылбаш соналар кими,
Јығылыб кәлибдир Газаға гызлар.
Ајна габағында гара гаш учун
Ендириб кәтирмиш гулаға гызлар.

Һәр бириндә мина көрдән, назик бел,
Сизе гурбан тамам өлкә, тамам ел,
Күлаб илән сығалланмыш гара тел
Хуб јарашмыш бәјаз бухаға, гызлар.

Гәмзә каман, мүжкан хәдәнк, көз ала,
Јүз ган олур, әјри бахсан һилала,
Сөзләри гәнд, ағызлары пијала,
Шәкәр әзмиш дилә, додаға гызлар.

Еј ағалар, нечә ситәм етдиләр,
Вагифин чаныны чох инчитдиләр,
Јенә дуруб гатарлашыб кетдиләр,
Сөзләрин гојдулар гыраға гызлар.

◆
Мүшки чаргат конарында хумар көз
Сүзүлөр, сүзүлөр, канбакаһ бахар.
Ҳејбөтиндөн ләрзә дүшөр чаныма,
Санасан, гулуна падишаһ бахар.

Сүрмәли көзләрин хош хәдәнки¹ вар,
Бир күн мәнәббөтин жүз күн чәнки² вар,
Өзкә бахан көзүн гејри-рәнки вар,
Бу баханда амма сим-сијаһ³ бахар.

Хоју мәлаикдир, өзү пәриназ,
Чилвәси гарычгај, чыггасы шаһбаз,
Чәкибдир үзүнә сијаһ сәрәндаз,
Булут арасындан санки маһ бахар.

Тызыл һәна гојмуш әл дырнағына,
Гөнчөләр дүзүбдүр сол вә сағына,
Сығал вериб јај гашларын тағына,
Шүкр аллаһа, бизә гибләкаһ бахар.

Вагиф чандан мүштаг олур мүштаға,
Мүштаг олмајандан гачар ираға,
Бахан бахмаг кәрәк габаг-габаға,
Көз училә бахан баикраһ⁴ бахар.

¹ Хәдәнк — ох.

² Чәнк — дава.

³ Сим-сијаһ — гапгара.

⁴ Баикраһ — нифрәтлә.

◆
Көз галды јолларда, чан интизарда,
Кәлмәди чанандан тазә бир хәбәр.
Мәним тагәтим јох гәләм тутмаға,
Ким ола ки, јара јаза бир хәбәр.

Нә гәдәр ки, мән ағларам дәмәдәм,
Әһвалым билирми ола о һәмдәм.
Ел тамам јағыдыр, јохдур бир адәм,
Верә мөндөн пәриназә бир хәбәр.

Көр һесабын мән чәкдијим азарын,
Бу даду фәрјадын, бу аһу зарын,
Бади-сәба, әкәр дүшсә күзарын,
Сөјлә хәлвәт бу һәмраза бир хәбәр.

Әзәлдән гамәти белә дејилди,
Бир јај гаш охундан сонра әјилди,
Бағрым дәлиндидин һәр јетән билди,
Јетишмәди тирәндаза¹ бир хәбәр.

Бүлбүлү гөнчеји-хөндан өлдүрдү,
Пәрванәни шәм'и-сузан өлдүрдү.
Вагифи атәши-һичран өлдүрдү,
Аман, верин о шаһбаза бир хәбәр.

¹ Тирәндаз — ох атан.

◆
Еј чаваным, сән бәзәниб кәләндә,
Ају күн гаршына пишваза кедәр.
Кә'беји-кујинә күндә мин кәрә
Мәләкләр жыгылыб намаза кедәр.

Ағ күлә тәшбәһдир бәдәнин бүтүн,
Дәрдиндән аләмә салмышам бир үн,
Сәни севән чаван олур күнбәкүн
Гарымаз, бапатаң тәр-тазә кедәр.

Сәнүбәр гамәтин нә хош хурамдыр,
Һәсрәтиндән сызылдајан јарамдыр,
Сәндән ајры дирлик мәно һарамдыр,
Ахыр бир күн өмрүм күдаза кедәр.

Синәси мәрмәрдир, сәрвдир гамәт,
Үзүнү көрмәсәм, гопар гијамәт,
Отуруб зүлфүндән етсәм һекајәт,
Дәрдим артар тули-дираза¹ кедәр.

Сән күлсән, бүлбүл сев, хары истәмә,
Һәркиз камал истә, вары истәмә,
Мејл ејлә Вагифә, сары истәмә,
Өзү шаһбаз олан шаһбаза кедәр.

¹ Тули-дираз — узун-узаль.

◆
Күнәш үзлү, хош гылыгы чанансан,
Гашларын бәзәјир һилалә, Јетәр.
Ниғаб атыб сәрхош-сәрхош кәзәндә,
Охшајырсан јорғун маралә, Јетәр.

Сәнсән мәним тубам, сәрвим, шүмшадым,
Гәмзәси һәрами, чешми чәлладым,
Дүн кечә фәләјә чыхды фәрјадым,
Ришмәди¹ кушине бу налә, Јетәр?

Нә көзәл јарашыб ал, јанағына,
Назикдир, дәјмәсин әл јанағына;
Зүлфү бухағына, күл јанағына,
Нә бәнефшә бәзәр, нә лалә, Јетәр.

Мән бир гулам, чаным ода салмышам,
Јасланыбан дост кујиндә галмышам,
Вагиф кими молладан дәрә алмышам,
Кәл јетирсин сәни кәмалә, Јетәр.

¹ Ришмәди — иришмәди. чатмады.

Јај гаш бучағында, ал јанаг үстә
Нә хош хумарланыр мәстанә көзләр.
Сүрмәли кирпичдән охлар чәкилиб,
Ејләјиб бағрымы нишанә көзләр.

Гәмзә пејканилә төкдү ганымы,
Хәталара салды дин-иманымы,
Әкри дурду, сүзкүн бахды, чанымы
Алды о шух көзләр, амма нә көзләр.

Симасы шәһлаји, тәрһи бадами,
Бахышы меһрибан, өзү һәрами,
Гулдур она сијаһ зүлфүн тәмами,
Ола билмәз белә шаһанә көзләр.

Сәмән ијли, сәһаби¹ зүлф, ај габаг,
Генчә дәһан, дүр диш, әргәван² додаг,
Мүнәввәр үз, лалә зәнәх, тәр бухаг,
Тамам бир јанәдир, бир јанә көзләр.

Вагиф ки, дүшүбдүр әглу камалдан,
Әскик олмаз башы говғадан, галдан,
Нә зүлфләрдән билин, нә хәтту халдан,
Ејләјибдир ону диванә көзләр.

¹ Сәһаб — булуд.

² Әргәван — көзәл, гырмызы күл ады.

Еј марал бахышлы, сона сығаллы,
Нә көзәлдир сәндә о гара телләр.
Кәмәнд кими төкүлүбдүр кәрдәнә,
Дөнүбдүр сәрбәсәр шаһмара телләр.

Сәнә сығал вериб, әчәб тәр дүшүб,
Һөрүлүб гәддилән бәрабәр дүшүб,
Санасан мәләкдән балү пәр дүшүб,
Дүзүлүб далында гатара телләр.

Бәнәфшәдән тазә, сүнбүлдән көзәл,
Өтүб учу дүшүб о белдән көзәл,
Һеч тел кәрмәмишәм бу телдән көзәл,
Олмајыбдыр белә ашқара телләр.

Сәнә һејран олуб халгын чохусу,
Кәрәнләрин кәсилибдир јухусу,
Мүшкү әнбәр кими кәлир гохусу,
Дөнүб Чиндән кәлән әттарә телләр.

Зүлфләрини чин-чин гојуб үзә сән,
Саллан сәрхош, сејрана чых дүзә сән!
Сән кәрәкдир Вагиф илән кәзәсән,
Кәрүнмәјә һәркиз әғјара телләр.

Мөн сәнә олмушам дидар ашиги,
Сән үзүнү бүрүмөјин нәдәндир?
Ширин сөзләринин чох мүштагијәм,
Данышмајыб киримөјин нәдәндир?

Әлин далда тутуб, башын јанында,
Һәркиз тел көрүнмәз гашын јанында,
Мәним кими бир сирдашын јанында
Ғајым-ғајым сарынмағын нәдәндир?

Ешги кәрәк кезәл олан кимсәнин,
Та гылмаја тәркин назу гәмзәнин,
Јарлыгда ки, јохдур хәјалын сәнин,
Бәс дүнјада јарынмағын нәдәндир?

Әнбәр зүлфүн белә төкдүнмү јана,
Бир бәри бах сәнә чанын гыјана,
Отуруб-отуруб јөнү о јана,
Дуруб-дуруб јеримөјин нәдәндир?

Вағифәм, чох ә'ла бир көвһәр идим,
Сафлыгда полада бәрәбәр идим.
Та ки, сәни көрдүм, мум төк әридим.
Һеч демәзсән әримөјин нәдәндир?

Еј Кә'бәм, Кәрбәлам, Мәккәм, Мәдинәм,
Бир заман кујиндә зијарәтимдир.
Ғиблә дејиб, гашларына баш әјмәк —
Кечә-күндүз мәним ибадәтимдир.

Һәр нә десәм, сән ийчимә сөзүмдән,
Сәрхошунам, јох хәбәрим өзүмдән,
Шол ғәмәтин јајынанда көзүмдән,
Санасан ки, һәшрү гијамәтимдир.

Бағламышам дин-иманы зүлфүнә,
Мәним кими һејран һаны зүлфүнә,
Тапшырыб кедирәм чаны зүлфүнә,
Јахшы сахла сәндә әманәтимдир.

Сәнсән мәним ајым, күнүм, һилалым,
Дөвләтим, игбалым, чаһым, чөлалым,
Кезәл үзүн даим фикрү хәјалым,
Сөзүн дилдә ширин һекајәтимдир.

Соналар хәчилдир сијаһ телиндән,
Тутиләр лал олур ширин дилиндән,
Шикәстә Вағифәм, сәнин әлиндән
Һәр кимә ки, јетсәм, шикајәтимдир.

Севдијим, лөбләрин јагута бәнзәр,
Сәрасәр дишләрин дүрдәнәдәндир.
Сәдәф дәһанындан чыхан сөзләрин
Һәр бири бир гејри-хәзанәдәндир.

Нәдәндир сөзүмә чаваб вермәмәк,
Һәм чамал кизләјиб, үз көстөрмәмәк.
Кечәләр көзләрим хабы көрмәмәк,
Ол сијаһ нәрқиси-мәстанәдәндир.

Мән һа сәни нури-илаһи саннам,
Чамалынын шөләсинә доланнам,
Атәшинә мәрди мәрданә јаннам,
Бу хаσιјјәт мәнә пәрванәдәндир.

Бир намә јазмышам чан үзә-үзә,
Бади-сәба, апар сән о күл үзә,
Сорушса јар ки: бу кимдәндир бизә?
Сөјләкилән: — Сизин диванәдәндир.

Хумар-хумар бахмаг көз гајдасыдыр,
Лалә тәк гызармаг үз гајдасыдыр,
Пәришанлыг зүлфүн өз гајдасыдыр,
Нә бади-сәбадан, нә шанәдәндир.

Мүштагдыр үзүнә көзү Вагифин,
Јолунда пәјендаз үзү Вагифин,
Сәнсэн фикри, зикри, сөзү Вагифин,
Гејри сөз јанында әфсанәдәндир.

Жасәмән телләрин, нәркис көзләрин,
Мәнимлә, көзәлим, чохдан јағыдыр,
Инсаф ет, өлдүрмә күнаһсыз гулу,
Әл-әлдән үзүлүр, жаман чағыдыр.

Камаллы көзәлдә хәтә кәм кәрәк,
Севки кәрәк, сөһбәт кәрәк, дәм кәрәк,
Ашигә вәфалы бир һәмдәм кәрәк,
Һәмдәмсиз бал јесә, она ағыдыр.

Баһари-өмрүнү версә дә баша,
Ашиг мә'шугәдән усанмаз, һаша!
Фәрһад Ширин үчүн сығынды даша,
Мәчнунун овлағы Лејли дағыдыр.

Ашнасындан¹ үз чевирсә бир гафил,
Онда вәфа олмаз, ону јөгин бил.
Сона кәклик сара ујса нечә ил,
Лачын галхар јувасыны дағыдыр.

Гышын шиддәтиндән чәкинмәзсә јаз,
Чалханмаз көлләрдә нә өрдәк, нә газ,
Вагифин көксүнә башдан чар-чарпаз
Чәкилиб һачандан — чанан дағыдыр.

¹ Ашна — таныш, дост.

Ал жејиниб чыхсан күлшән сејрина,
Јығылы башына күлләр доланыр.
Маһтаб¹ һүснүнә бәндә фәрмандыр,
Гуллуғунда ајлар, илләр доланыр.

Көрмәмишәм сән төк бир мөләкзада,
Дәрдини чәкәрәм һәддән зијада,
Кирпикләрин учу дүшәндә јада,
Бағрымын башында милләр доланыр.

Мән Фәрһадам, сән бир Ширин дәһансан,
Дәрдин заһир, амма өзүн нәһансан,
Көзәллик бабында шаһи-чәһансан,
Ешијиндә јүз мин гуллар доланыр.

Ејләјибсән мәни ешгә кирифтар,
Күндүзәм бигәрар, кечәләр билар,
Рөвзеји-кујиндә кезәндә әғјар,
Чешмим кирдабында селләр доланыр.

Ләбләрин бағрымы пүрхун² ејләмиш,
Ахытмыш көз јашым Чейһун ејләмиш,
Һәсрәтин Вагифи Мәчнун ејләмиш,
Онун үчүн кәзир чәлләр доланыр.

¹ Маһтаб — ајын ајдынлығы, ајдынлыг кемә.

² Пүрхун — ганла долу; јә'ни додағларын үрәјими гана дөндәриб.

Күр гырагынын эчэб сејрәнкаһы вар,
Јашылбаш сонасы, һајыф ки, јохдур!
Учу тәр чығалы сјаһ теллерин
Һәрдән тамашасы, һајыф ки, јохдур!

Гыш күнү¹гышлағы Гырагбасанын,
Көзүдүр Аранын, чүмлө чаһанын.
Белә көзәл јерин, көзәл мөканын
Бир көзәл обасы, һајыф ки, јохдур!

Чохдур ағ бөдөнли, биллур бухаглы,
Лалә зәнәхданлы, гөнчө додаглы
Амма ширин дилли, ачыг габаглы,
Көнүл ашинасы, һајыф ки, јохдур!

Елә көзәл вар бунларын ичиндә
Әлә дүшмәз һәркиз Чинү Мачиндә
Сөјләкән, ојнаған, дүрүст бичимдә,
Безәји, либасы, һајыф ки, јохдур!

Һавасындан торпагынын, јеринин,
Дадызмаз дәһанын, ләби-ширинин.
Пәри чохдур, нә фајда һеч биринин,
Адамлыг әдасы, һајыф ки, јохдур!

Учу эшрәфили булуд кими сач
Дал көрдөндә һәр һөрүјү бир гулач,
Көләгајы әлван, гөсәбә гыјғач,
Алтындан чунасы, һајыф ки, јохдур.

Зәр һашијә ал нимтәнә үстүндә,
Халлар үз јанында, чәнә үстүндә,
Бухағын алтында, синә үстүндә
Зүлфүн бурулмасы, һајыф ки, јохдур!

Лачын төки башда ала томаға¹,
Јашмағы тутмаја дишә, додаға.
Чөллад кими дуруб габаг-габаға,
Бахыб чан алмасы, һајыф ки, јохдур!

Чүнки јорғунујам мән бу јолларын,
Гајдасыны билләм һәр үсулларын.
Күмүш биләкләрин, бөјаз голларын,
Сары кәһрәбасы, һајыф ки, јохдур!

Ајна тутуб һәрдәм чамал көрмәси,
Зүлфә, зәнәхдана сығал вермәси,
Сәһәр ала көзүн сјаһ сүрмәси,
Әлинин һәнәсы, һајыф ки, јохдур!

Вагиф һагдан диләр лүтфү кәрәмләр,
Белә јердә галан, валлаһ, вөрәмләр.
Јәнә јада дүшдү бизим сәнәмләр,
Кетмәјин бинасы, һајыф ки, јохдур!

¹ Томаға — кәкил.

Еј чаным чөллады, өмрүм жағысы,
 Мөкөр сөндө, залым, дин-иман жохдур?
 Кечө-күндүз һәсрәтини чөкмөкдөн
 Үзүлүбдүр, мөндө дәхи чан жохдур.

Сөк рәгибин бир даш дүшсүн башына,
 Гојмаз ки, јар илән олаг ашына,
 Һөгдир јанан чохдур ешг аташына
 Мөним төк од тутуб алышан жохдур.

Еј гашлары һилал, јанаглары күл,
 Еј зүлфләри рејһан, халлары фүлфүл¹, —
 Ашығын өлдүрөн бирөһмү бидил,
 Сөнин төк аләмдө ев јыхан жохдур!

Сөни севән олуր һөмишө дилшад,
 Сојун адөмидир, чинсин пәризад,
 Гәмәтин әр-әрдир, голларын шүмшад,
 Бу шө'нү шөвкәтдө һеч инсан жохдур.

Вагиф, һалын ситәмкара демәјө,
 Јалварыбан вара-вара демәјө,
 Бу хәстөнин әрзин јара демәјө,
 Мөкөр бу арада мүсәлман жохдур!?

¹ Фүлфүл — гара истнот.

Һәр јетән көзәлә көзәл демәнәм,
 Көзәлдө бир гејри әләмәт олур;
 Зүлф бир јана дүшәр, көрдөн бир јана,
 Өзүн билмәз, бир өзкә бабәт олур.

Ојнајанда пәрваз едәр нимтәнө,
 Зүлф дағылар, үздө дөнәр хәрмөнө,
 Сәрәндазын¹ учу дүшәр көрдөнө,
 Ачылса бел-бухун гијамәт олур.

Мүжкан охун атар, јәј гашын чөкәр,
 Дәләр бағрым башын, үрәјим сөкәр,
 Сөзү дузлу олур, додағы шөкәр,
 Һекајәти ширин һекајәт олур.

Көрдөнинө мүшкин телләр дүзүлүр,
 Һәр гыја баханда чанлар үзүлүр,
 Сүрмөләнмиш сијәһ көзләр сүзүлүр,
 Отуруб дурмағы гијамәт олур.

Көзәл олан белә алишан көзәр,
 Һигаб чөкәр, зүлфү пәришан көзәр,
 Сөһәр сејрә ыхар, күлүшан көзәр,
 Севмәјиндө тамам һәрарәт олур.

¹ Сәрәндаз — бәзәкли баш өртүјү.

Вагиф гурбан олсун гоша тагына,
Зүлфү үз жанында, үзү агына,
Белә көзөл дүшә ај габагына,
Тамаша ејләјөн битәгәт олур.

Бәнәфшә гохулу јардан ајрылан,
Күндә, јаса батар, күнү зар олур.
Чанында ихтијар галмаз зәррәчә,
Кечә бидар, күндүз бигәрар олур.

Ајрылыг бир јанар оддур, газылар,
Јазылмасын һәркиз белә јазылар.
Ол күмүш биләкләр, шүмшад базулар
Јада дүшәр, ишим аһү зар олур.

Баһадур демәзләр һәркиз сајана,
Көрүм лә'нәт олсун јардан дојана,
Көзәл севән кимсә көрәк дајана,
Дост јолунда човғун олур, гар олур...

Вагиф, јар јанығы јаман афәтдир¹,
Ајрылыг зүлүмдүр, бир гијамәтдир,
Көзәлләрдә белә бабәт бабәтдир,
Кими доғру, кими бииграр олур.

¹ Афәт — бәла.

Гајнар көзләриндән, шух бахышындан
Әчајиб фитнәләр, фелләр көрүнүр.
Сәф-сәф дуран сијаһ кирпикләриндир,
Јохса ки, көзүмә милләр көрүнүр?

Ағзы пијаләсән, гәдди миңасән,
Нечин отурусан мөндән јана сән?
Елә сандым јашыл башлы сонасан
Сәндә тәр чығалы телләр көрүнүр!

Кедән, кетмә, бир бәри бах, ај кедән,
Көзүм дојмаз сән тәк көзәл кимсәдән,
Кәһ јахадан шә'лә верир ағ бәдән,
Кәһ олур ки, назик әлләр көрүнүр.

Гәддин тә'нә вурар о сәрви-наза,
Чан гурбан ејләрем сән тәк шаһбаза,
Үзүн кими, зүлфүн кими тәр-таза
Нә лаләләр, нә сүнбүлләр көрүнүр.

Вагиф, јад ет сәни јад ејләјәни,
Мән севирәм мәнә јарам дејәни,
Гојмаз көз өнүндән севән-севәни,
Көнүлдән көнүлә јоллар көрүнүр.

Гасид тезчә јардан кәтир бир хәбәр,
Ол кули-хәнданым нечүн ағлајыр?
Залымын торундан чыхмыш кәнара,
Хуб түләк тәрланым нечүн ағлајыр?

Бенәфшә әтр алып зүлфү мујундан,
Бахан дојмаз гамәтиндән, бојундан,
Инсаф дејил, гурбан дејәм гојундан,
Она гурбан чаным, нечүн ағлајыр?

Вагиф, чохдур дәрдин, мән дә биләрәм,
Бир күн көрмөјәндә, јәгин өләрәм,
Ағласан ағларам, күлсән күләрәм,
Хәстәјәм, дәрманым нечүн ағлајыр?

◆
Еј симасы тәрлан, синәси топгун,
Сона тәк телләрин чығаланыбдыр,
Башына дөнмәкдән әлми кәтүррәм!
Чан мүрғү¹ зүлфүндә јуваланыбдыр.

Јохдур бәрабәрин инсанда сәнин,
Һурисән, пәрисән — беһишт мәскәнин,
Шүмшад кими чәкилибдир кәрдәнин,
Сураһыја дөнүб миналаныбдыр.

Тутиләр сөз тәһрин данышса јүз кәз,
Белә ширин-ширин даныша билмәз.
Ағ әлләрин олуб әчајиб күлкәз,
Гана батыб јохса һәналаныбдыр?

Гашын чәллад, кәзүн шухи-ситәмкар,
Һәр баханда јүз ган ејләр ашикар,
Јенә чан алмаға хәјалынмы вар?
Мәстанә кәзләрин алааланыбдыр.

Вагифә, еј сәнәм, чөврү² аз ејлә,
Хәјалыны хәјалыма саз ејлә,
Бундан белә бизи сәрәфраз ејлә,
Чаным чох јолунда чәфаланыбдыр.

¹ Мүрғү — гуш.

² Чөвр — зүлм.

◆
Бир ајна габаглы, тәр синәли јар,
Чох мүштагдыр сизин чәмала Вагиф,
Һәсрәтин чөкмәкдән јаныб одлара,
Көркүнән, дүшүбдүр нә хала Вагиф.

Һәсрәтиндән әлиф гәдди дал олуб,
Мат галыбдыр, ширин дили лал олуб,
Бир дәрде дүшүбдүр хәстәһал олуб,
Чох бәлајә олур һәвалә Вагиф.

Чәмалын мүштаги аһу зар чәкәр,
Дәрдини бир чөкмәз, сәд һәзар чәкәр,
Үзүнү көрмәјә интизар чәкәр,
Не күл дәрмәк истәр, нә лала Вагиф.

Олса јүз мин туба бојлу күл бәдән,
Һәзз ејләмәз сәндән гејри кимсәдән,
Сәнин чанын үчүн өлән күнәчән
Һәркиз дүшмәз өзкә хәјала Вагиф.

Һәр кәсин јох исә ағлы, камалы,
Дүнјада алыбдыр саһиб чамалы,
Чүнки белә имиш дүнјанын халы,
Әбәс ки, јетишдин кәмала, Вагиф.

Нејләмишәм мөндән үз дөндөрибсән?
 Аллаһы сеvirсән, бир кәз бәри бах!
 Ач үстүн габағын зәр гәсабәнин,
 Зүлфүн тәхтәсини көркәз, бәри бах!

Еј көзләри чәллад, кирпији алмас,
 Көр нә дерәм, бир сөзүмә гулаг ас!
 Ахыр сәнә мән ејләрәм илтимас,
 Бурајатәк наз истәмәз, бәри бах!

Сөјлә көрүм, нә демишәм сәнә мән,
 Бидәмаг олубсан әбәс јерә сән?
 Бу гәдәр инчитмәз севәни севән,
 Достлуг јолу белә олмаз, бәри бах!

Мән сәнин вәсфини, еј маһи-кәрәм,
 Гафиздән, Чамидән артыг сөјләрәм,
 Гагг билир ки, сәни нечә истәрәм,
 Ај бивәфа, гәдирбилмәз, бәри бах!

Бу нечә адәтдир, нечә әркандыр,
 Демәзсән филаны бизә меймандыр,
 Вагиф өз гулундур, сәнә гурбандыр,
 Өлдүрсән дә, валлаһ, динмәз, бәри бах!

Ала көзлү, сәрв бојлу дилбәрим,
 Нәсрәтин чәкдијим чанан, бәри бах!
 Кечә-күндүз фикрим-зикрим, өзбәрим,
 Үзүлдү тагәтим, аман, бәри бах!

Ким дөзәр мәним тәк белә фиргәтә,
 Рәнчү мөшөггәтә, бари-мөһнәтә,
 Начандыр дүшмүшәм тари-зүлмәтә,
 Чәкилсин үстүмдән думан, бәри бах!

Пајибәндәм¹, гәми-ешгә кирифтар,
 Ничран атәшиндән чан олду бимар,
 Рази-дилим² едә билмәм ашикар,
 Чәкәрәм дәрдини пүнһан, бәри бах!

Күнбәкүн көнлүмүн артыр губары,
 Пәришандыр, тапмаз о гәмкүсары,
 Өлсүн, иткин олсун белә әғјары,
 Кәзмәсин арада јаман, бәри бах!

Чох чәкир ничрини Вагифи-хәстә,
 Лејлү наһар, шамү сәһәр пејвәстә³,
 Еј јанағы лалә, ләбләри пүстә,
 Ағзы набат, шәккәр зәбан⁴, бәри бах!

¹ Пајибәнд — ајағы бағлы.

² Рази-дил — үрәк сирри.

³ Пејвәстә — даим, һәмишә, бир-биринә бағлы.

⁴ Зәбан — дил.

◆
Ики дәнә эчәб хосрови-шаһи,
Лүтф еләжиб ләби-ширин кәндәрмиш,
Кезәллик бағында мејвә јетирмиш,
Онун бизә хош новбәрин кәндәрмиш.

Еви абад о ләбләри набатын,
Чандыр төлафиси¹ бу илтифатын,
Билир ки, билирәм, гәдрин совгатын,
Барәкаллаһ, тапмыш јерин, кәндәрмиш.

Кедин дејин о ләбләри Јәмәнә,
Бухағы биллура, сәдри² сәмәнә,
Еләчә шад олдум, санасан мәнә,
Јерин, көјүн симү зәрин³ кәндәрмиш.

Аллаһа шүкр олсун, о мөләкзада,
Адам билиб бизи, салыбдыр јада,
Шәфгәти вар бизә һәддән зијада,
Һәлә инди мүхтәсәрин кәндәрмиш.

Јарәб, ола, о чанана ким демииш,
Фланы хәстәдир мејвә истәмиш,
О ки бизә мејвә ән'ам ејләмиш,
Вагиф она пешкәш сәрин кәндәрмиш.

¹ Тәлафи — әвәз.

² Сәдр — синә.

³ Симүзәр — гызыл-күмүш.

◆
Шаһмар кими көрдүм сачын учуну,
Һәлгәләнмиш мијанына төкүлмүш.
Гәндү нәбат, шәкәр, шәһди-мүсәффа¹
Додағына, дәһанына төкүлмүш.

Кујин күлүстани-беһиштә бәнзәр,
Ачылмыш дөрд јанда күлләр сәрасәр,
Евин, ешијиндир тамам мүәттәр²,
Мүшкү әнбәр ејванына төкүлмүш.

Сән чыханда сәрхош дөвләтханадан,
Гашларын чан алыр мән диванадән.
Нәмли зүлфүн тазә чыхмыш шанадан,
Бу јанына, о јанына төкүлмүш.

Нә кезәл адамсан, еј күли-хәндан,
Сәнә гурбан олсун һурији-ғылман,
Јүз Зүлејха, јүз мин Јусифи-Кән'ан
Гул олмаға мејданына төкүлмүш.

Гәддин мөвзун, сачын мисли-сәласил³,
Бир көз көрән олур һүснүнә мајил.
Нечә Вагиф кими ашиги камил,
Ол атәши-сузанинә⁴ төкүлмүш.

¹ Шәһди-мүсәффа — саф бал.

² Мүәттәр — әтирли.

³ Сәласил — зәнчир.

⁴ Атәши-сузан — јанар од.

Хубларын јасәмән гохулу зүлфү,
Дәхи мәнде дину иман гојмады.
Мөстанә көзләри, хумар бахышы
Апарды әглими, аман гојмады.

Валех олмасајдым јанаға, хала,
Әлбәттә јетәрдим әглү камала.
Мән һа дөндөрмәдим гәддими дала,
Нејләјим, бир гашы каман гојмады.

Ихтилатым дүшдү бир әғјар илән,
Кечә-күндүз јандым аһу зар илән,
Јахшы бир олмушду көнүл јар илән,
Дүшдү аралыға јаман гојмады.

Дујдулар бағрымын шан олдуғуну,
Јанар од ичинде чан олдуғуну,
Ким биләрди чијәр ган олдуғуну,
Белә көзләримдән даман гојмады.

Вагиф мөкәр башдан көмүрәк иди,
Белә һа дејилди, о, бир бәк иди,
Бу күн чанан бизә көлөчәк иди,
Ону јенә рәгиб, күман, гојмады.

Тамам көзәлләрдән сәни баш билдим,
Онун үчүн көнлүм сәнә бағланды.
Хәјалындан үзмәк олмаз хәјалы,
Нечә јоллар дөнә-дөнә бағланды.

Бизә мејлин өзәлки төк нәдән јох,
Сәни һа, сонрадан бир өјрәдән јох,
Хејли вахтдыр сиздән кәлиб-көдән јох;
Аралыг нә јаман јенә бағланды?!

Әввәл сиғал вердин сијаһ телә сән,
Ағ үзүндән та гојасан белә сән,
Бир әчајиб көрүнүр ки, елә сән,
Күл дәстәси јасәмәнә бағланды.

Сән һа мәним елдүјүмү ешитдин,
Кәлмәдин үстүмә, нә јана кетдин?
Сөбәб нолду, бирдән мәни тәрк етдин;
Мөкәр мејлин өзкәсинә бағланды?

Вагифәм, мән рүхсарыны көрмәнәм,
Бу јана бир күзарыны көрмәнәм,
Нечә күндүр дидарыны көрмәнәм,
Рузикарым гара күнә бағланды.

ГЭЗЭЛЛЭР

◆
Нэр кимин чананы ким, бир өһли-ирфан¹ олмаја,
Шаһи-аләм олса, онда раһети-чан олмаја.

Рәсми-үлфәт² билмәјән бүт, ашигин кафәр едәр,
Еј мүсәлманлар, хош ол ким, јары надан олмаја.

Бир ләби лә'лу ләтиф әндамү күл-рүхсар үчүн,
Гәтреји-әшкин³ нә лүтфү вар әжәр ган олмаја.

Афәти-бади-фәнадән⁴ дағыла, бәрбад ола,
Ол бина ки, онда бир зүлфи-пәришан олмаја.

Нә сәфа ол күл јанагдан ким, кезә көрүнмәјә,
Нә ләззәт ол гәнчә ләбдән ким ки, хәндан олмаја?

Вагифа, бир мәһлигаји⁵-мәһрибанә мејл гыл,
Та кәмали-ешгә ондан зәррә нөгсан олмаја.

¹ *Әһли-ирфан* — биликли, мэдәни.

² *Рәсми-үлфәт* — достлуг гәјдасы.

³ *Гәтреји-әшк* — көз јашы дамласы.

⁴ *Афәти-бади-фәна* — јохлуг күләјинин бәласы.

⁵ *Мәһлига* — ај үзлү.

◆
Әвәлдән биз дә бир шәккәр ләби севдик севәнләр
тәк
Олуб рисва ағыздан-ағыза дүшдүк сүхәнләр¹ тәк.

Нолурду ким, олајдым гасидин гојнундакы кағыз
Ки, мән дә Гәл'әјә бир јол кедәјдим бу кедәнләр
тәк.

Күл әндамлар сәфаји-сөһбәтин јад ејләрик һәрдәм,
Батар ә'замыза та сүбһәдәк түкләр тикәнләр тәк.

Кәрәм гылмыш, бизә ол лаләрүх² бир намә
көндәрмиш,
Ачыб ону тамаша ејләрик бәрки-сәмәнләр тәк.

Нә хош нөггашымыш бу намәни (јарәб), јазан
катиб,
Һүнәр изһар едиб, сурәтдә мө'чүз кәстәрәнләр тәк.

Сәфәрдә јар јанындан кәлән кағызлары бир-бир
Өпәр Вагиф, басар бағрына һәрдәм күлбәдәнләр
тәк.

¹ *Сүхән* — сөз.

² *Лаләрүх* — лалә үзлү.

Жазыб бир намә көз јашилә ол дилдарә көндөрдим,
Сәрири-һүснә¹, јә'ни шаһ олан сәрдәрә көндөрдим.

Көнүл тифлине дәрс вердим китаби-һүснүнү,
биллаһ,
Сәри-кујиндә хәлвәт етмәјә тәкрарә көндөрдим.

Нә һачәт һалими јазмағки, гајәт дә пәришандыр,
Ону шәрһ етмәјә јарә дили-сәдпарә көндөрдим.

Сиришки-ләләкунун² данәсин даманимә јығдым,
Буну бир төһфә билдим, көзләри хумарә
көндөрдим.

Бәһәмдүлла ки, Вағиф һәсрәтиндән өлдү гуртулду,
Учурдум чан гушун, еј күл, сизин күлзарә
көндөрдим.

¹ Сәрири-һүсн — көзәллик тахты

² Сиришки лаләкун — ганлы көз јашлары

Ајдын олсун көзләрим ким, кәлди јарын қағызы,
Көнлүмү шад ејләди көзәл никарын қағызы.

Охудум, өпдүм, көзә сүртдүм, дедим: сәд мәрһәба!
Көзүм үстә вар јерин, еј күл'үзарын қағызы!

Сәндән ајры ол гәдәр ган ағладым ким, дәмбәдәм
Јашә батыб, исланыб сәбрү гәрарын қағызы.

Чох чәкирдим интизарын, көзләрим јолда иди.
Шүкр-лиллаһ кәлди ол чешми-хумарын қағызы.

Гејри-јары, еј көзәл, гылма бәдәл сән Вағифә,
Јадикар сахла, бу олсун е'тибарын қағызы.

✦
Һәр кедән кәлмиш, мәним ол гәмкүсарым
кәлмәмиш,
Еј көзүм, ган агла ким, чешми-хумарым
кәлмәмиш.

Жетмиш иди ихтијарым билесинчә жарымын,
Чүнки жарым кәлмәмиш, һәм ихтијарым
кәлмәмиш.

Мән бу дәрד илә әкәр өлсәм, мөзарә гојмајын,
Үстүмә ол тути дилли шух никарым кәлмәмиш.

Һәсрәтиндән зә'фәранә дәнсә рујим, јох өчәб,
Гојмуш һичранда мәни, бир күл'үзарым
кәлмәмиш.

Демәсин, Вагиф, өчәл ким, кәлсә мәнән чан алып,
Кимдир она чан верән, фәрмани-јарым кәлмәмиш.

✦
Еј Видади, кәрдиши-деврани-көчрөфтарә бах!
Рузикарә гыл тамаша, карә бах, кирдарә бах!

Әһли-зүлмү нечә бәрбад ејләди бир ләһзәдә,
Һөкмү адил падишаһи-гадирү гәһһарә¹ бах!

Сүбһ сөндү шәб ки², хәлгә гиблә иди бир чырағ.
Кечәки игбалы кәр, күндүздәки идбарә бах!

Тачи-зәрдән та ки, ајрылды димағи-пүргүрүр³,
Пајимал олду төпикләрдә сәри-сәрдарә бах!

Мән фәгирә әмр гылмышды сijasәт етмәјә
Сахлајан мөзлуму залимдән о дәм гәффарә⁴ бах!

Гуртаран әндишәдән⁵ аһәнкәри⁶-бичарәни,
Шаһ үчүн ол мидбәри төбдил олан мисмарә бах!⁷

¹ Гәһһар — мөһведичи, әзичи.

² Шәб — кечә.

³ Димағи-пүргүрүр — мәғрур бејин.

⁴ Гәффар — күнаһлары бағышлајан аллаһ.

⁵ Әндишә — фикир, хәјал.

⁶ Аһәнкәр — дәмрчи.

⁷ Изаһата бах.

Ибрет ет ага Мөһөммөд хандан, еј көмтөр¹ көдә,
Та һәјатын вар икөн нә шаһә, нә хунхарә бах!

Баш көтүр бу әһли-дүнјадан ајаг тутдугча гач,
Нә гыза, нә огула, нә дуста, нә јарә бах!

Вагифа, көз јум чаһанын бахма хубү зиштинә²,
Үз чевир али-әбајә, Әһмәди-Мухтарә бах!

¹ Көмтәр — алчаг

² Зишт — чиркин, пис.

Һәбибүм, бу нөзакәтдә күли-рә'надан артыгсан,
Сәрасәр нәхли-әр'әр¹, тубији-зибадан² артыгсан.

Чаһан мөһвөшлөри³ хаки-дөриндә⁴ чакәри-көмтөр⁵,
Сәрири-һүснәдә Искәндәрү Дарадан артыгсан.

Сөнин бир тари-мујин⁶ мүшкүнү бу аләмә вермән,
Мөним јанымда, биллаһ, сән ики дүнјадан
артыгсан.

Гашын тагын гојуб мөһрабә һәркиз гылманам
сәчдә
Ки, сән јүз мөртөбә ол Кә'беји-үлјадан⁷ артыгсан.

Әкәр мән Вагифәм — Фәрһад илә Мөчнундан
ә'лајәм,
Әкәр сәнсән — һаман Ширин илә Лејладан
артыгсан.

¹ Нәхли-әр'әр — сәрв ағачы.

² Тубији-зиба — бәзәкли туба ағачы.

³ Мөһвөш — а, кими.

⁴ Хаки-дәр — гапы торпағы.

⁵ Чакәри-көмтәр — кичик нөкәр.

⁶ Тари муј — сачын бир тели.

⁷ Кә'беји-үлја — Улу Кә'бә.

Гарабаг ичрә бир шаир кәлимүллаһ Мусадыр¹,
Чаваншир ичрә бир мөвзун бајати дәсти-бејзадыр.

Гөләм гәдрин өсаји-әждәһапејкөрчә билмәкдә
Бәни-Исраилә али-Чаваншир јә'ни һәмтадыр.

Дили-рөвшән кәрәк надан ичиндә сәрф едә өмрүн,
Чырағын сәлтәнәткәһи сәвади-шамилдадыр.

Үмидим вардыр ким, бу гара күн кетмәјә башә,
Дөнәр бир өзкә рәнк илә бу ахыр чәрхи-хәзрадыр.

Мөкан тутдисә Вагиф, јох өчәб, бу Шишә дағында,
Мәгами-лә'ли-күлрәнкин мијани-сәнки харадыр.

¹ *Изаһата бах.*

Ким ки, севдаји-сәри-зүлфи-пәришанә дүшәр,
Кәһ зинданә, кәһи чаһи-зәнәхданә дүшәр.

Афәти-дәһр¹ дәјәр ол кәсә ким, камилдир,
Маһ һәр күн ки, кәмалә јетә, нөгсанә дүшәр,

Мәрд икитләр өзүнә мөһбәси мејдан билир,
Санма ким, накәсү намәрд бу мејданә дүшәр.

Ејбдән саф чыхар, пакү мүбәрра² көрүнүр,
Һәр тила³ ким, күреји-атәши-сузанә дүшәр.

Пичү табә дүшәнин иши, бәли, үздә олур,
Зүлф бу вәчһлә рүхсареји-табанә⁴ дүшәр.

Һәр јаман јер ки, олур — јакшыларын
мәнзилидир.
Лә'л даш ичрә, хәзинә дәхи виранә дүшәр.

Шами-гәм⁵ шадлыг өјјамына хош зијвәрدير,
Нечә ким, хали-сијаһ аризиди⁶-чананә дүшәр.

¹ *Афәти-дәһр* — зәмайәнин бәласы.

² *Мүбәрра* — тәмиз.

³ *Тила* — гызыл.

⁴ *Рүхсареји-табан* — парлаг үз, көзәл сифәт.

⁵ *Шами-гәм* — гәм кечәси.

⁶ *Ариз* — јанаг.

Еј Видади гәми-һичранә кирифтаһ олмаһ,
Бир сәнә, бир мәнә, бир Јусифи-Кән'анә дүшәр.

Ешгә дүшмәк сәнә дүшмәз, гочалыбсан белә дур,
Белә ишләр јенә Вагиф кими оғланә дүшәр.

Сачына ујмуш хәјалым чүнки әнбәрбу¹ кими,
Ол сәбәбдән инчәлиб гәддим олубдур му кими.

Ола ки, тимсалыма бир баха шәһла кәзлүләр,
Еј мүсәввир² чәк мәним тәсвирими әбру³ кими.

Һанда ким, бир жәрдәни симин⁴ күл әндам ола,
Билмәнәм ким, нә едим, мөндән гачарлар гу кими.

Өз хошумла мән әсири-гәмзә олмаздым, вәли
Сәһрә салды ол хумар кәзләр мәни чаду кими.

Вагифәм, јохдур мәнә чаһи-зәнәхдандан ничат,
Кәстәрир әһвалымы ајдын үзүн күзку кими.

¹ *Әнбәрбу* — әнбәр гоһулу, мишк гоһулу.

² *Мүсәввир* — тәсвир едән, рәссам.

³ *Әбру* — гаш.

⁴ *Симин* — күмүшдән гәјрылмыш.

Данышыб жүлмөз үзүнө ол пөриөөш¹ Вагифин,
Сындырыб көнлүн, жахыб чанын мүшөввөш

Вагифин,

Ол сөбөбдөн чанына дүшмүш бир атөш Вагифин,
Чүрмү² төгсири нөдир, жарөб, бөлакөш Вагифин,
Сөйлөрөм мунча, ешитмөз дад, эламан күсүб.

¹ Пөриөөш — пәри кими көзөл.

² Чүрм — күнаһ.

Севдажи-сачын, кечсә жүз ил, сөрдөн үзүлмөз,
Чан риштөси кејсуји-ситәмкөрдөн үзүлмөз,
Мәдди-нөзөрим гәдди-сөнүбөрдөн үзүлмөз,
Дил шовги-тамашаји-сөмөнбөрдөн үзүлмөз,
Хунин чикөрим кирпији-хәнчөрдөн үзүлмөз.

Раһиндә сөнин дил нә гәдәр ки, дүшә шәррә,
Тиғин илө доғранә әкәр бир нечә көррә,
Торпағымы елләр дағыда бәһрлә бөррә,
Чүмлә бөдөним руји-зөминдә ола зөррә,
Көнлүм о рүхи-мөһри мүнөввөрдөн үзүлмөз.

Јүз Бағи-Ирәм кәр ола, жүз рөвзеји-күлшән,
Јүз хүлди-бөрин, мәнзили-ә'лавү мүзөјјән,
Һәр вөчһлө сиздән үзүмү дөндөрө билмәм,
Әввөлү ахыр бил ешијиндин мөнө мөскән,
Өлсөм дө ајағым мөним ол дөрдөн үзүлмөз.

Нөгсан ки, учундан чөкөм, еј гашы һилалым,
Ејлә санырам, артар о күн фөзлү көмалым,
Истөр мөнө мөһр ејләмә һеч, ал елә, залым,
Сәнсән кечә-күндүз һәмишә фикрү хөјалым,
Дилимдә адын һәр заман өзбөрдөн үзүлмөз.

Сән дә, жөзүм, аллаһа бахыб, зүлмү аз ејлә,
Пејвөстө көнүл јыхсан өкөр, бир дә саз ејлә,
Аһим түтүнү көр нечөдир еһтираз ејлә,
Өз Вагифини лүтф едибөн сәрфраз ејлә,
Һәрчөнд ола шаһ көзү-чакөрдөн үзүлмөз.

Аһ... бир сәрхош никарын дағы өлдүрдү мөни
Күнбөкүндөн һүснүнүн рөвнағи өлдүрдү мөни,
Ағ биләкләрдә гызыл голбағы өлдүрдү мөни,
Ејләди һөһлә көзүн мүштағы өлдүрдү мөни,
Һамыдан ө'ла ки, гашын тағы өлдүрдү мөни

Нө өчөб тәсвир олур ағ әлләрә әлван һөна,
Мәхмури көзләр пијалә, көрдөни мисли мина,
Ал сәрөндазла гөсабө, үстө түрфө ағ чуна,
Гол күмүш базбөндли, белдә кәмәр — үстү мина,
Мөчлис ичрө бу нишанда сағи өлдүрдү мөни.

Ал јанағларын, санасан ки, гызыл күл хәрмөни,
Төр зөнөхданинө бахдыгча чүнун ејләр мөни,
Мөст чешминө өчајиб рөнк тутмуш сүрмөни,
Гуршајыб ол ағү назик әлләр илә тирмөни,
Ики јандан учлары салмағы өлдүрдү мөни.

Салланыб јуз наз илән һөрдөн чыханда ханөдөн,
Һәр төрөф бахса, гырар һәм дост, һәм биканөдөн,
Өглү һуш икраһ олуб кетди мөни-диванөдөн,
Гара көзләр сүзүлүб сәрмөст олуб пејманөдөн,
Аһу төк һөрдөм дөнүб бахмағы өлдүрдү мөни.

Вагифәм, гылдым бу шухун һүснүнү фикрү хәјал,
Җүнбәкүн инчәлибән олду тәним мујә мисал,
Ахыры верди мәни бәрбадә бу гашы һилал,
Гәбримин дашына јазсын бу сөзү әһли-камал,
Дилбәрин мәнән узаг олмағы елдүрдү мәни.

Еј сәба, јарә де ким, аварә көрдүм Вагифи,
Гәм әлиндән бикәсү бичарә көрдүм Вагифи,
Бағры олмуш сәрбәсәр сәдпарә көрдүм Вагифи,
Агибәт салмыш өзүн одларә көрдүм Вагифи,
Кечә-күндүз мүнтәзир дидарә көрдүм Вагифи.

Бир јанар атәш салыб пәрванә төк ә'засинә,
Охшајыбдыр дәһрдә ашигләрин рисвасинә,
Налә ејләр кечә-күндүз, јалварыр мөвласинә,
Баш гошуб ејлә сәнин ол зүлфүнүн севдасинә,
Бир замаң басмаз ајаг базарә, көрдүм Вагифи.

Гәмәти-мөвзун илә бир сәрви-күлшәнсән көзәл!
Ики дүнјанын сәфаву зөвгүнә тәнсән, көзәл!
Итмәјә көздән, көнүлдән ајрысан, кенсән көзәл!
Фикри, зикри, дедији, данышдығы сәнсән, көзәл!
Мајил олмаз һәр јетән кәфтарә, көрдүм Вагифи.

Гашларындан ајры ол мөһрабы көрмәз көзләри,
Ејләмәз шәмсә¹ нәзәр, мөһтаби көрмәз көзләри,
Аризин истәр, күли-сираби көрмәз көзләри,
Ағлар ејлә кечә-күндүз, хабы көрмәз көзләри,
Јандырыбдыр чаныны одларә, көрдүм Вагифи!

¹ Шәмс — күнәш.

Сөjlө ким, башын үчүн, бир лүтф гыл, еј күл'үзар!
Салланыб сәрви-рөван тәк бу јана ејлө жүзар,
Кечә-күндүз дөрдү гәм етмиш мөни чандан безар,
Көрмөјө дидарыны һәрдем чөкөр чох интизар,
Көзлөрин дикмиш бахар јоллара көрдүм Вагифи.

◆
Туба бојлум, гамәтинди сәрвү әр'әрдән көзөл,
Күл үзүн јанында зүлфүн сүнбүли-тәрдән көзөл,
Дишлөрин дүр, ләблөрин јагути-әһмәрдән көзөл,
Һәр сөзүн бир кәлмәси јүз гөндү шөккәрдән көзөл,
Мүхтәсәр шәһди-дәһанын аби-көвсәрдән көзөл...

Ала көзләр нәркиси-мәстанә тәк шәһләләнир,
Елә ки, сүзкүнләнир, јүз мәртөбә зибаләнир¹,
Көрсә бу шух хәттини, биллаһ, мөлөк шөјдаләнир,
Шол сијаһ² кирпиклөрин ган төкмөјө севдаләнир,
Зәрнишан пејкандан артыг дәшнә³ хәнчәрдән
көзөл.

Шө'леји-шәмси-чәмалындан мүнәввәрдир дидәм,
Бәндиванын⁴ олмушам, һаша, јанындан мән кедәм,
Тутијадыр⁵ көзләрә — һәр торпаға бассан гәдәм,
Бир әчајиб бу⁶ кәлир сачындан, еј күл, дәмбөдәм,
Мәст едир димағымы рејһану әнбәрдән көзөл.

¹ Зибә — көјчөк.

² Шол сијаһ — о гара.

³ Дәшнә — бычаг, хәнчәр.

⁴ Бәндиван — душтаг, әсир.

⁵ Тутија — көзә сүртүлән дәрман.

⁶ Бу — әтир, гоһу.

Вагифәм, бир ашиги-камал — јох әсла кәмлијим,
Һәр заман јарын хәјалилә олур хүррәмлијим¹,
Һич тутмаз ешгдә надан илә һәмдәмлијим,
Бәлкә, заһид, сәндән артыгдыр мөним адәмлијим,
Севдијимдир һуриден ә'ла, мөләкләрдән көзәл.

¹ Хүррәм — шад.

Һәр киши һәр шеј ки, севди ону бейтәр истәди,
Кими тәхти, кими тачы, кими әфсәр истәди,
Падишаһлар дәмбәдәм тәсхири-кишвәр¹ истәди,
Ешгә һәм чох кимсә дүшдү, вәсли-дилбәр истәди,
Һеч бириндә ағибәт, бир зөвгү раһәт көрмәдим.

Мән өзүм чох күзәкары² кимијакәр ејләдим,
Сиккәләндирдим губари-тирәни³ зәр ејләдим.
Гара дашы дөндәриб јагути-әһмәр ејләдим,
Данеји-хәрмөһрәни⁴ дүррә бәрәбәр ејләдим,
Гәдрү гијмәт истәјиб гејр әз хәсарәт⁵ көрмәдим.

Ејләјән виранә Чәмшиди-Чөмин ејваныны,
Јола салмыш, бил ки, бәзми-ишрәтин⁶ чөнданыны.
Ким галыбдыр ки, онун гәм төкмәјибдир ганыны,
Дөнә-дөнә имтаһан етдим фәләк дөвраныны
Онда мән бәр'әкликдән⁷ өзкә адәт көрмәдим.

Күн кими бир шәхсә күндә хејр версән сәд һазар,
Зәррәчә етмәз әдаји-шүкри-не'мәт⁸ ашикар,

¹ Тәсхири-кишвәр — өлкә фәтһ етмәк.

² Күзәкар — сәһәнк, бардаг гајыран.

³ Губари-тирә — гара торпаг.

⁴ Данеји-хәрмөһрә — ешшәк мүнчүгү.

⁵ Гејр әз хәсарәт — зијандан башга.

⁶ Бәзми-ишрәт — јығынчаг, мәчлис, гонаглыг.

⁷ Бәрәкс — әксинә, тәрсинә.

⁸ Мисранын мә'насы — Исмәтин шүкрини зәррә гәдәр дә
јеринә јетирмәз.

Галмајыбдыр гејрөтү шөрмү һәја, намусу ар,
Дедиләр ки, е'тибару е'тигад аләмдә вар,
Ондан өтрү мән дә чох кәздим, нәһајәт, көрмәдим.

Мүхтәсәр ким, бөйлә дүнјадан кәрәк етмәк һәзәр,
Ондан өтрү ким, дејилдир өз јериндә хејрү шәр,
Алиләр хаки-мәзәлләтдә¹, дөңиләр² мө'тәбәр,
Саһибби-зәрдә кәрәм јохдур, кәрәм әһлиндә зәр,
Ишләнән ишләрдә еһкамү ләјагәт көрмәдим.

¹ Хаки-мәзәлләт — зилләт торпағы.

² Дәни — адчаг.

Дөвләтү игбалү малын ахырын көрдүм тамам,
Һәшмәтү¹ чаһү чәлалын ахырын көрдүм тамам,
Зүлфү рују хәттү халын ахырын көрдүм тамам,
Һәмдәми-саһибчәмалын ахырын көрдүм тамам,
Башадәк бир һүснү сурәт, гәддү гамәт көрмәдим...

Баш ағарлы, рузикарым олду күн-күндән сијаһ,
Етмәдим, сәд һејф ким, бир маһрүхсарә никаһ,
Гәдр билмәз һәмдәм илә ејләдим өмрү тәбаһ²,
Вагифа, ја рәббәна, өз лүтфүнү ејлә панаһ,
Сөндән өзкә кимсәдә лүтфү инајәт көрмәдим.

¹ Һәшмәт — әзәмәт, дәбдәбә.

² Тәбаһ — пуч.

Мөрһәба, сән бизә, еј түрфә чаван, хош кәлдин!
Пајинә¹ пешкәш ола баш илә чан, хош кәлдин!
Бас көзүм үстә гәдәм, сәрви-рәван, хош кәлдин!
Сәнә муштагды дил, гөнчәдәһан, хош кәлдин!
Кәл-кәл, еј гумри сәда, тутизәбан, хош кәлдин!

Һәгдән истәрдим өја јарү вәфадар сәни,
Хош јетирди мәнә ол гадирү гәффар сәни,
Гојманам кетмәјә ким, та нәфәсим вар сәни,
Көрмәди јолда, нә јахшы, рәгиб, әғјар сәни,
Белә бивахтәвү пүнһанү ниһан, хош кәлдин!

Сурәтин килки-гәзанын² хәти-мәнгушәсидир³,
Өмрү чавид гылан лә'ли-ләбин тушәсидир⁴,
Зүлфүнүн бади-сәба ашиги, мәдһушәсидир⁵,
Бәндә ханә сәнин өз мәрбәхинин кушәсидир,
Әфви-тәгсир⁶ бујур шаһи-чаһан, хош кәлдин!

Нә заман ки, дејәсән еј күли-хәндан, кедәрәм,
Бил ки, мән һәм дүшүбән далына кирјан кедәрәм,

¹ Пај — ајаг.

² Килки гәза — гәзанын гәләми.

³ Мәнгушә — нәгш олунмуш.

⁴ Тушә — азугә.

⁵ Мәдһушә — мәст, биһуш.

⁶ Әфви тәгсир бујур — кунаны бағышла.

Јә'ни зүлфүн кими чох һалы пәришан кедәрәм,
Өз ајағынла кәлибсән, сәнә гурбан, кедәрәм,
Еј гара кирпији ох, гашы каман, хош кәлдин!

Чүн кәлибсән, кәрәм ет, сән дәхи биздән кетмә!
Көрмәсәм кәр сәни бир дәм, өләрәм мән, кетмә!
Доланым башына, аллаһы севәрсән, кетмә!
Кәдәр олсан јенә кәл, биздән елә кен кетмә!
Гојма кәл Вагифи чох да никаран, хош кәлдин!

Ол маһи-мүнөввөр ки, сәһәрдән кедәчәкдир,
Шәм'и руһи-пурнури¹ нәзәрдән кедәчәкдир,
Хаки-гәдәми дидеји-тәрдән кедәчәкдир,
Еј һејф сәадәт ки, бу јәрдән кедәчәкдир,
Тәшрифи онун јә'ни шәһәрдән кедәчәкдир.

Мәндә нәзәри вар иди бу түрфә чәванын,
Дидаринә чох мүштаг идим мән дәхи анын,
Синәм һәдәфијди мүжеји-хунфәшанын,
Ган агла, кәзүм ким, сабаһ ол гашы каманын,
Пејканы чыхыб зәхми-чијәрдән кедәчәкдир.

Олдур мәним арами-дилим, јару никарым,
Онсуз ола билмәз фәрәһим, сәбрү гәрарым,
Түрфә сәнәмү сәрви-гәдим, лалә үзарым,
Нола кәлә бир дә мәним ол шаһсүварым,
Һала ки, сәләмәт бу сәфәрдән кедәчәкдир.

Саги, нә дурубсан, сәлә, дөвран јола дүшсүн,
Чалсын дөфү неј, наләвү әфган јола дүшсүн,
Олсун бу вилајәт һамы виран, јола дүшсүн,
Бу кечә кәрәкдир ирәли чан јола дүшсүн,
Фәрда ки, сүраһи гәдү кәрдән кедәчәкдир.

¹ *Руһи пурнур* — нурлу сифәт.

Јарын сәнә играри кәр играр исә Вагиф,
Һәр дәрди-дилиндән ки, хәбәрдар исә Вагиф,
Тәрк ејләмә, һәрчәнд ситәмкар исә, Вагиф,
Чәк башына, бир фикрин әкәр вар исә, Вагиф,
Ол сәрви-гәдин сајәси сәрдән кедәчәкдир.

Дәрдин өлдүрдү мөни, еј нөвчөваным кәлә кәр,
Һәсрәтиндән ода јанды дин, иманым кәлә кәр,
Јолуна баха-баха үзүлдү чаным кәлә кәр,
Еј күлүм, еј нәркисим, сәрви-рөваным кәлә кәр,
Еј додағы шөккәрим, ширин дөһаным кәлә кәр!

Сөндән ајры кәсилиб сәбрү гәрарым кечөләр,
Јуху кәлмәз көзүмә, артыр азарым кечөләр,
Асиманә дајаныр наләвү зарым кечөләр,
Сүбһөчән ган ағларам, еј күл'үзарым кечөләр,
Дәрдин өлдүрдү мөни, еј нөвчөваным, кәлә кәр!

Мүштагам гамәтинә, кәрдәнинә, голларына,
Гашына, габағына, ағ үзүнә, халларына,
Зүлфүнә, бухағына, јанағына, әлләринә,
Еј көзәлләр сәрвәри, гурбан олум јолларына,
Һәсрәтинлә ода јанды дин-иманым, кәлә кәр!

Мән сәни көрмәкдән өтрү бари бир кәз, еј сәнәм,
Чанымын һөвлүндән, аја, нејләјим һеч билмәнәм,
Дәрдим артыб аз галыбдыр ки, о Исајә дөнәм,
Истәрәм күндә кәлиса гапысында өјләнәм,
Еј күлүм, еј нәркисим, сәрви-рөваным, кәлә кәр!

Көнлүмү тутмуш сәрәсәр дәрду мөһнәтләр мөним,
Һәр ишим Мәчнун кими олмуш һекајәтләр мөним,

Ара јердә башыма гопмуш гијамәтләр мөним,
Көнлүмүн күлзарына дәјмиш чох афәтләр мөним,
Јолуна баха-баха үзүлдү чаным, кәлә кәр!

Вагифә һичрин сәнин чох зүлмү бидад өјләди,
Олмады дәрманы бунча даду фәрјад өјләди,
Бу гәзијә чүмлеји-дүшмәнләри шад өјләди,
Агибәт ешгин мөни, еј шух, Фәрһад өјләди,
Еј додағы шөккәрим, ширин дөһаным, кәлә кәр!

◆
Нэ гэдэр варисэ бухагү зөнөхданү жанаг,
Тазэ кул жарпагы тэк гырмызыдыр назику ағ,
Бир-бириндөн көтүрүб шө'лэсини мисли-чирағ,
Көрмөжиб кимсэ белэ гашу көзү дишү додаг,
Өзкэ бабэт сифөтү сурөтү ә'залары вар.

Бағи-ризванда әкәр нуријү гылман чохдур,
Бу көзәлләр кими мөгбулү мүзәјјән јохдур,
Нәсл-бәр-нәсл көзәллик булара бујругдур.
Мән көрәнләр ки, мөлөкдөн, пәридән артыгдур
Бөлө дерләр ки, булардан дөхи ә'лалары вар.

Кәсрәти-һүсн ки, хош мәртәбәдир инсанә,
Бәхш едибдир ону һәгг дилбәри-Күрчүстанә,
Јох, суал етмәк әкәр мәсләһәти-језданә,
Нола, јарәб, сәбәби, баиси, бу хубанә?
Белә сурәтләрин, әлбәттә ки, мә'налары вар.

Галмышам валәһү матү мүтәһәјјир, дили лал,
Еј худавәнди-чаһан, кизли дејилдир сәнә һал,
Бу нечә сиби-зөнөхдан, бу нечә зибу чәмал
Ки, верибсән бу гэдәр бунлара би нәгсү завал,
Нечә ким, вар чаһан, һүсни-мүәјјалары вар.
Ки, верибсән булара сән нә гэдәр иззү камал,
Нечә ким, вар чаһан, сурәти ә'залары вар.

Бәдәни-пакы чәкиб аби-рәван тәк сулара,
Ағарыб тазәвү тәр чүмлө дөнүбдүр гулара,
Аби-Күр нисбәт едиб бојларыны гарғулара,
Нечә шејдән белә заһир ки, худанын булара
Нәзәри-мәрһәмәти, лүтфи-һүвәјдалары вар.

Бири һәммам ки, гүдрәтдән олуб бәзлү бәрәт,
Бири Күр суји ки, һәр чүр'әси бир аби-һәјәт,
Бири бу хублуғу көјчәкликү пакизә сифәт,
Бири одур ки, нәчиб, әслдә алидерәчәт,
Аләмин сәрвәри вали кими ағалары вар.

◆
Сәнин, еј шух мөлаикзаде, гурбанын олум,
Кәлмишәм дәркаһына мән дада, гурбанын олум,
Нә олур бир јетәсән фәрјада, гурбанын олум,
Мәни кәздән салыб ујма јада, гурбанын олум,
Белә иш јахшы дејил, һич ада, гурбанын олум!

Дүшмүгнәм дәрдинә, чох мөһнәтү гајғу чәкирәм,
Дејә билмәм сәнә, амма елә кизлу чәкирәм,
Нејләјим, чох көрүрәм зүлмүнү, горху чәкирәм,
Доланыб мән гапына, бусәјә арзу чәкирәм,
Сән өзүн бир јетәсән фәрјада, гурбанын олум!

Ләбләрин лә'ли-Јәмән, гөнчеји-тәрди́р дөһәнин,
Тазә күл хәрмәнидир башдан-ајаға бөдәнин,
Лал едәр тутиләри ләһчеји-ширин сүхәнин,
Күлшәнин рөвнәгисән, зијнәти бағу чәмәнин,
Бојун охшар сәнин ол шүмшада, гурбанын олум!

Хәстәнәм, чох диләрәм, јаныма бир дәм кәләсән,
Чәкибән хәнчәри, бағрым башыны бир дәләсән,
Бахыбан бәндә чәкән чөврү чөфаны биләсән,
Бәлкә бир рөһмә кәлиб дәрдимә дәрман гыләсән,
Кәсмәјә аһ илә өмрүм бада, гурбанын олум.

МУСТӘЗАДЛАР

◆
Јарым нә кәзәл кәјиниб, әлван бәзәнибдир,
Балапуши-јашил,
Күлшәндә, санасан, күли-хәндан бәзәнибдир,
Хуршидә мүгабил.

* * *

Сүбһи дурубан чилвә верир ики јанағә,
Дүнјаја салыр нур,
Бир һүсни-бәди-тәл'әти-табан бәзәнибдир,
Хош рөвнәги камил.

* * *

Фитнә кәзүнә сүрмә чәкиб, гашинә вәсмә,
Чан алмаға дурмуш,
Һәр гәмзәси бир афәти-дөвран бәзәнибдир,
Бир гәмзәси гатил.

* * *

Әнбәрми вә ја мүшки-Хәтан, рејһан ијидир,
Һәрдәм кәлир ондан,
Сәндәл гохулу зүлфү пәришан бәзәнибдир
Гарәткәри-камил.

* * *

Вагиф, нә тамашә, нә өчајиб, нә гијамәт,
Өр'әр хәчил олду,
Та көрдү ки, ол сәрви-хураман бәзәнибдир,
Аләм она маил.

♦
Ja рөбби, бу шәһрә, о үзү маһ кәләјди,
Кәдәјди бу зүлмәт,
Мәчмуеји-хубанә шаһәншаһ кәләјди,
Едәјди әдаләт.

* * *

Ғичран, мәнә сән чох еләдин зүлмү ситәмләр,
Сәнән едәрәм мән,
Фәрјадыма ол хосрови-дәрках кәләјди,
Кәр ким нә шикајәт,

* * *

Биләјди ки, Фәрһад кими тәлхмәзачәм,
Бир дадә јетәјди,
Ол ағзы шәкәр, сөзү ширин хаһ кәләјди,
Едәјди инајәт.

* * *

Вағиф, кечәләр ејләмәк олмаз гәмә дәрман
Кәр олмаса һәмдәм,
Аллаһдан олуб лүтф о һәмраһ кәләјди,
Гыл күндә мүбаһәт.

♦
Сән гөңчә кими һәр бир едән дәмдә јашынмағ,
Артар бизә јүз мәртәбә одларына јанмағ,
Мән ашигәм, еј күл сәнә, олмаз буну данмағ.
Өлән күнәдәк ејләмәзәм сәнән усанмағ,
Дәхи нә јашынмағ, нә бүрүнмәк, нә утанмағ?
Бәсдир бу дајанмағ!

Аллаһа шүкүр, лалә јанағында ејиб јох,
Дишиндә, дәһанында, додағында ејиб јох.
Бир зәррәчә зүлфүндә, бухағында ејиб јох,
Гашында, көзүндә, габағында ејиб јох,
Дәхи нә јашынмағ, нә бүрүнмәк, нә утанмағ?
Бәсдир бу дајанмағ!

Мән һа сәнин ол мән үзүнү көрмүшәм јүз јол,
Ох кирпијини, шух көзүнү көрмүшәм јүз јол,
Һәм јолдашыны, һәм өзүнү көрмүшәм јүз јол,
Шәккәр кими ширин сөзүнү көрмүшәм јүз јол,
Дәхи нә јашынмағ, нә бүрүнмәк, нә утанмағ?
Бәсдир бу дајанмағ!

Мән худ дејиләм бәднәзәр, еј көзләри шәһла,
Мәнән үзүнү јашырырсан сән елә бича.
Ғојсан, еләјим үзүнә дојунча тамаша,
Өлдүрдүн ахыр, мәнә ки чан галмады әсла,
Дәхи нә јашынмағ, нә бүрүнмәк, нә утанмағ?
Бәсдир бу дајанмағ!

Гејриден әкер ки, едәсән сән бу ничабы,
Билләм ки, сөзүндүр вәли мәгбулу һесабы,
Јохса мени көрчәк, үзүнә чәкмә нигабы,
Кәл танры үчүн, Вагифә чох вермә азабы,
Дәхи нә јашынмаг, нә бүрүнмәк, нә утанмаг?
Бәсдир бу дајанмаг!

МҮӘШШӘРЛӘР

◆
Накаһан бир дәрдә дүшдүн олмады дәрман, Чавад!
Јүз фәрагү һәсрәтү дәрд илә вердин чан, Чавад!
Јетмәјиб мәгсудә, кетдин белә нөвчаван Чавад!
Галды Ибраһим хан, ган-јаш төкүб кирјан, Чавад!
Сәндән өтрү, хан Чавад, сәрдар Чавад, султан
Чавад!

Сәрбәсәр кејсин гара бундан кери дөвран, Чавад!
Олду чүн назик вүчудин хак илә јексан, Чавад!

Еј әзиза, бир чаван идин өчөб бәхши-худа¹,
Иззү риф'әт² саһиби, бир хошнүма, хәндан лига³,
Кәлмәмишдир сән кими пакизә тинәт мүтләга,
Олду һејфа дәрди-бидәрман, бу дәһри-бивәфа,
Сәндән өтрү, хан Чавад, сәрдар Чавад, султан
Чавад!

Сәрбәсәр кејсин гара бундан кери дөвран, Чавад!
Олду чүн назик вүчудин хак илә јексан, Чавад!

Нејләди, еј вај, сәнә дөврани-кәч, бәдрузикар,
Кетди күл рәнкәтин солуб, назик вүчудин харү зар,
Кәлди бәхтин гарә, олду тачи-тәхтин тарүмар,
Нечә кәзләр галды һәсрәт, нечә чанлар интизар,
Сәндән өтрү хан Чавад, сәрдар Чавад, султан
Чавад,

¹ Бәхши-худа — аллаһын бәхшејиши.

² Иззү риф'әт саһиби — иззәтли вә јүксәк

³ Хәндан лига — күләрүз

Сербәсәр кејсин гара бундан кери дөвран, Чавад!
Олду чүн назик вүчудин хак илә јексан, Чавад!

Фиргәтиндән хан бабан гәдди бүкүлмүш дал олуб,
Баш ачыг, үз-синә мәчруһ¹ валидән бәдһал олуб,
Фәрш едиб² торпаға үз һәмширәләр³ памал олуб,
Күндә бир мәшһәр гоһар, кәл, көр нечә әһвал олуб,
Сөндән өтрү, хан Чавад, сәрдар Чавад, султан

Чавад,
Сербәсәр кејсин гара бундан кери дөвран, Чавад!
Олду чүн назик вүчудин хак илә јексан, Чавад!

Од дүшүб көшкү сарајлар кујија тағлар јанар,
Сөс верир сөнкү шәчәрләр, од тутуб дағлар јанар,
Јаса кирмиш сөбзәләр, кејмиш гара бағлар, јанар,
Чүмлеји-хәлги-чаһан ган јаш төкүб ағлар, јанар,
Сөндән өтрү хан Чавад, сәрдар Чавад, султан

Чавад!
Сербәсәр кејсин гара бундан кери дөвран, Чавад!
Олду чүн назик вүчудин хак илә јексан, Чавад!

Дәмбәдәм ағлар көрәнләр хәттү халын јад едиб,
Шөвкәтү шанын аныб, о гәдди-далын јад едиб,
Хош дејиб-данышмағын, әглү камалын јад едиб,
Јандырыр одлара чисмин, күл чамалын јад едиб,
Сөндән өтрү хан Чавад, сәрдар Чавад, султан

Чавад!
Сербәсәр кејсин гара бундан кери дөвран, Чавад!
Олду чүн назик вүчудин хак илә јексан, Чавад!

Бу мүсибәтдә Гарабаға дүшүбдүр ва сәси,
Дәрди-бидәрманү дағү сузи-бипәрва сәси,

¹ Мәчруһ — јаралы

² Фәрш едиб — дөшәјиб.

³ һәмширә — бачы

Ким, чыхар әрши-бәринә рузү шәб нала сәси,
Шәһрү сәһрадән кәсилмәз аһү вавејла сәси,
Сөндән өтрү хан Чавад, сәрдар Чавад, султан

Чавад!
Сербәсәр кејсин гара бундан кери дөвран, Чавад!
Олду чүн назик вүчудин хак илә јексан, Чавад!

Дүшдү чүн гүрбәт дијарә мәнзилин, олду узаг,
Күнбәкүн артар чијәрдә атәши-аһи-фәраг,
Истәјәнләр ејләсин пәс һалыны кимдән сораг?
Атәши-һәсрәт вүчудин ејләдикчә дағ-дағ,
Сөндән өтрү хан Чавад, сәрдар Чавад, султан

Чавад!
Сербәсәр кејсин гара бундан кери дөвран, Чавад!
Олду чүн назик вүчудин хак илә јексан, Чавад!

Еј дү чешми-валидә, еј гүррәтүл-ејни-педәр!
Еј сүрури-синә, еј руһи-рәван, нури-бәсәр!
Галды һәсрәт, көз үзүн көрмәз, көнүл билмәз

хәбәр,
Јана-јана та әбәд бүрјан олуб јанар чијәр,
Сөндән өтрү хан Чавад, сәрдар Чавад, султан

Чавад!
Сербәсәр кејсин гара бундан кери дөвран, Чавад!
Олду чүн назик вүчудин хак илә јексан, Чавад!

Јетмәдин имдадына бу Вағифин, душтагдыр,
Фәрши-пајиндән чуда дүшмүш, о бир торпагдыр,
Аһү фәрјады кәсилмәз та вүчуди сағдыр,
Од дүшүб һәрдәм јанар, чисми тамам пүрдағдыр;
Сөндән өтрү хан Чавад, сәрдар Чавад, султан

Чавад!
Сербәсәр кејсин гара бундан кери дөвран, Чавад!
Олду чүн назик вүчудин хак илә јексан, Чавад!

ВИДАДИ ИЛӘ ДЕЈИШМӘ

Вагиф

Еј Видади, сенин бу пуч дүнјада
Нә дәрдин вар ки, зар-зар ағларсан?
Ағламалы күнүн ахирәтдәдир,
Һәлә инди сәндә нә вар, ағларсан?

Видади

Вагиф, нә чох јан, баш-ајаг атарсан,
Мәнә дерсән, нә бу гәдәр ағларсан?
Сенин дә башында мәнәббәт бејни
Әкәр олса, ејләр әсәр, ағларсан!

Вагиф

Та чәсәдин чуда олмајыб чандан,
Еил өзүнү артыг султандан, хандан,
Гәриблик, ајрылыг нәдир ки, ондан
Бу гәдәр чәкибән азар, ағларсан?

Видади

Ағламаг ки вардыр, мәнәббәтдәндир,
Шикәстәхатирлик мәрһәмәтдәндир,
Әсил бунлар чүмлә мүрүввәтдәндир,
Олса үрәјиндә, бетәр ағларсан!

Вагиф

Сај гәнимәт дирилијин дәмини,
Кечән һәмдәмләрин чәкмә гәмини,
Әглин олсун, сил көзүнүн нәмини,
Дәхи кери кәлмәз онлар ағларсан!

Видади

Ағламаг мө'минин әләмәтидир,
Нәбиңин дининин хош адәтидир,
Әкәр билсән, һәггин кәрамәтидир,
Та кәдинчә нури-бәсәр¹ ағларсан!

Вагиф

Әлиндән кәндини алдыран фәләк,
Инәкләрә бузов салдыран фәләк,
Јарү јолдашыны өлдүрән фәләк
Мәкәр сәни белә гојар, ағларсан?

Видади

Нејләрсән сөјләмиш бузов-инәји,
Бизимлә ејләмиш белә һәнәји,
Һәзрәтгулү бәјин ағ дәјәнәји —
Алыбсан әлине, мәкәр, ағларсан?

Вагиф

Кимдир инди бу дөврә ол адәм,
Пәриси јанындан һеч олмаја кәм,
Гаралырсан булут кими дөмадәм,
Ағ јағыш тәк јашын јағар, ағларсан.

¹ Нури-бәсәр — көзүн ишығы

В и д а д и

Биллэм чох ушагсан, үрөжин тохдур,
Лөһвү-лөөб¹ илэ һөвөсін чохдур,
Гочалыг әсәри көнлүндә жохдур,
Һәлә сонра әглин кәсәр, ағларсан!

В а г и ф

Тој-бајрамдыр бу дүнјанын әзабы
Әгли олан она кәтирәр табы,
Сәнин тәк оғлана дејил һесабы
Һәр шејдән ејләјиб губар ағларсан!

В и д а д и

Оғлан, сән ушагсан, чавансан һәлә,
Јеничә чисминә дүшүб вәлвәлә,
Тәзәчә дәјәнәк алыбсан әлә,
Гаим тут ки, накаһ дүшәр, ағларсан!

В а г и ф

Бидәмаг олмагдан нә дүшәр әлә,
Шүкр ејлә аллаһа, кәз күлә-күлә!
Ушаг һа дејилсән тез-тез һабелә
Көнлүнүн шишәси сынар, ағларсан!

В и д а д и

Узагдан бах, јәхшы фәһм ет сатирә²
Бу иш бахмаз һеч көнүлә, хатирә,

¹ Лөһвү ләәб — кеф вә әјләнчә

² Сатирә — кизләдән, јәни аллаһ.

Истәр јүз ил бу јоллара гат зирә,
Бир күн јанар чану чијәр, ағларсан!

В а г и ф

Кечән ишдән мәрд икидләр позулмаз,
Аталар дејибдир: «Төкүлән долмаз».
Гатыг үчүн гышда ағламаг олмаз,
Иншаллаһ, кәләр баһар, ағларсан!

В и д а д и

Дөвләтиндән јетдик нану нәмәјә,
Дүшдүк инди чадү гатыг јемәјә,
Сөз ки чохдур, јери жохдур демәјә,
Әкәр билсән, еј бихәбәр, ағларсан...

В а г и ф

Нечә ки, дирисән, өлү дејилсән,
Гочалыбан јәјлар кими әјилсән,
Падишаһсан әкәр өзүнү билсән,
Нечин олуб чандан безар, ағларсан!

В и д а д и

Елә ки, тахылды бурнуна чешмәк,
Гочалыг әл вериб дәхи нә шишмәк...
Ушаглар ичинә дүшәр күлүшмәк,
Сәнин дә ачығын тутар, ағларсан!

Вагиф

Јавуз чох гочалан бајаты севәр,
Ҷаһ өјүнәр, төк-төк өзүндөн дејәр,
Сән де јетишибсән о һәддә мөкәр,
Бејнинә бајаты ујар, ағларсан?

Видади

Күлли Гарабағын аби-һәјаты,
Нәрми-назик бајатыдыр, бајаты,
Охунур мәчлисдә хош кәлиматы,
Ох кими бағрыны дөләр, ағларсан!

Вагиф

Мүхәммәс демәјин сејрәкләнибдир,
Бајатыда бејнин зирәкләнибдир,
Гочалыбсан, гәлбин көјрәкләнибдир,
Ишдән-күчдән олуб бекар, ағларсан.

Видади

Ҷәл данышма мүхәммәсдән, гәзәлдән,
Ше'ри-һәгигәтдән, мәдһи-көзәлдән¹,
Сәнин ки һалыны билләм өзәлдән,
Елә дејиб чанан, дилбәр, ағларсан.

• Вагиф

Јетмишдә ки белә нәм кәлә көзә,
Кәсмәјә арасын, бахмаја сөзә,

¹ Мәдһи-көзәл — көзәлин тә'рифи.

Ол заман ки, јашын јетишәр јүзә,
Ҷәл көр онда нә бишүмар¹ ағларсан.

Видади

Сары Чобан оғлу кәлсин јанына,
Ахунд дејә чанын гатсын чанына,
Ханын шөвкәтинә, сәнин шанына,
О јахшы мүхәммәс дүзәр, ағларсан...

Вагиф

Ахы сәнин нечә һалдыр бу һалын,
Ҷансы мәтләбдәдир фикрү хәјалын?
Вә'дә күнү атын, гојунун, малын,
Әкәр доғмаз, әкәр доғар, ағларсан.

Видади

Чүн севмәзсән аты, гојуну, малы,
Ешитмәзсән, һәркиз бу галмагалы,
Бәс нәдир јығыбсан нечә әјалы,
Доғмаз шад оларсан, доғар, ағларсан.

Вагиф

Башына чәм олуб, әглин јығылмаз,
О сәбәбдән дәрдин, гәмин дағылмаз,
Сәнин малын бузов салыб, сағылмаз
Һәр кәс инәјини сағар, ағларсан!

¹ Бишумар — сајсыз, чох

В и д а д и

Шейтан ки, дунјада алдадыр кими,
Хош келир о кәсә дунјанын дөми.
Чох жыҗма башына хурү сәнәми,
Гафил, өзкөләрә кедәр, ағларсан.

В а г и ф

Чөһәннәмә кетсин кедән һәмдәмләр,
Олар үчүн чөкмә сән бунча гәмләр,
Кечән күнләри ки, инди бу дөмләр,
Дәли кенүл әбәс анар, ағларсан.

В и д а д и

Көз нечүн ағлајыб төкмәсин нәми,
Һејван һа дејил ки, чөкмәје гәми,
Әглин олса, аныб јары, һәмдәми,
Лејлү һаһар, шамү сәһәр ағларсан.

В а г и ф

Нә јарадыр үрәјинин јарасы,
Бу вахтадәк олмајыбдыр чарасы?
Узун илләр кәсилмәјиб арасы,
Шамү сәһәр, лејлү һаһар ағларсан?

В и д а д и

Бир көз ки, агламаз, һәм төкмәз јашы,
Әлбәттә, халидир бејини, башы,
Олмаса, јад ејләр јарү јолдашы,
Һәрдем ки, јадына дүшәр, ағларсан.

В а г и ф

О гәдәр доландын сағдан вә солдан,
Дөвләти, ханы да чыхардын јолдан,
Гојмадын ки, верә парчадан, пулдан,
Сәни хәл'әт әһли тутар, ағларсан.

В и д а д и

Чох буланма бу дунјанын ганына,
Вәфа јохдур султанына, ханына
Данасыны бир күн гојмаз јанына,
Бизим инәк кими тәпәр, ағларсан.

В а г и ф

Дунја ишиндә ки гочагсан гочаг,
Өлүдән гыврагсан, диридән гачаг,
Бир күн сағ олурсан, једди күн начаг,
Өврәтләр бағрыны үзәр, ағларсан.

В и д а д и

Сәни гамышлыгда јашыран фәләк,
Әглини башындан чашыран фәләк,
Мејханәдән тез-тез дүшүрән фәләк,
Белә гојмаз, бир күн сүрәр, ағларсан.

В а г и ф

Минәрсән гатыры сүрә билмәсән,
Јолун алтын, үстүн көрә билмәсән,
Хан кәләр, јериндән дура билмәсән,
Галабеји голундан тутар, ағларсан.

В и д а д и

Агыз оғлу Пәри дунја гардашын,
Ҡатәм хан ағадыр синдә јолдашын,
Сары Чобан оғлу көзөл диндашын,
Нә чөкәрсән сән дәрду сәр ағларсан?

В а г и ф

Вагиф, кәрчи эзабы вар дунјанын,
Сән нечүн ховфини чөкәрсән анын,
Тутубсан әтәјин Шаһи-мәрданын,
О күләр-күләрсән, ағлар-ағларсан.

В и д а д и

Әһли-сүннәт вәл-чамаәт пејвәстә,
Ҡедирләр чәннәтә дәстәбәдәстә,
О күндә шад олар Видади хәстә,
Сәни јанлыш көрүб күләр, ағларсан.

ИЗАҒЛАР

Бајрам олду неч билмирәм нејләјим

Бу ше'р Вагифин илк гошмаларындандыр. Шаир бу әсәри һәлә Шуша шәһәринә кәлмәмиш, Тәртәрбасарда мәктәбдарлыг етдији илләрдә јазмышдыр.

Шаир өз јохсул һәјатындан данышыр.

Бир заман һавада ганад сахлајын

Вагиф «Дуриалар» рәдифли ше'рини Видадинин ејни адлы гошмасына чаваб јазмышдыр.

XIX әсрин мәшһур шаири Гасым бәј Закир дә Бақыда сүркүндә олдуғу заман һәр ики шаирин әсәринә чаваб олараг бу мөвзуда ше'р јазмышдыр.

Сијаһ тел көрмәдим Күр ғырағында вә
Күр ғырағынын әчәб сејрәнкаһы вар.

Вагиф бу ики ше'ри Ибраһим ханла бирликдә Күр ғырағы кәндләриндә олдуғу заман јазмышдыр. Рәвајәтә көрә хан өз атлылары илә Күр ғырағына кәлиб бир нечә мүддәт бурада галыр. Ханын вә атлыларын јемәк-ичмәјини тә'мин етмәкдә чәтинлик чәкән әһали тәнкә кәлир, ағсаггаллар Вагифә мұрачигә едәрәк, ханы бурадан апармағы ондан хаһиш едирләр. Вагиф бу ики гошманы јазыб ханәндәјә верир вә мәчлисдә охутдуруп. Шаирин кетмәк арзусуну дујан Ибраһим хан атлылара Шушаја гајытмағ әмрини верир.

Видадидән кәлән қағыз мәни Фәрхәндәһал етди

Вагиф бу гәзәли Видадинин ашағыдакы, ше'ринә чаваб олараг јазмышдыр:

Дејибсиз јә'ни кәлләм, кәлди бир белә хәбәр, Вагиф,
Хилаф иди бу сөзләр, ја пешимандыр мәкәр Вагиф?

Билирдим мән, фәләк вермәз висалә чох да үз, амма
Бизи салдын эзаби-интизарә, мүхтәсәр, Вагиф.

Букүн-данла демә, дөвран дејилдир бир гәрар үзрә,
Сән ондан та олунча вагиф, ол сәндән кечәр, Вагиф!

Мачалын вар икән ол јарү һәмдәрди, күзар ејлә,
Көнүл гәмдән ачар, јажшы олур сејрү сәфәр, Вагиф!

Вәтән јад ејләмәзсән кәр, туталым, көнлүнүз гушдур,
Мәкәр гәт'и-рәһимдән ејләмәзсиз бир хәбәр, Вагиф!

Фәләк, бәр'әкси-дөвран олдуғундан бир нишандыр бу,
Видади хәстә тәк дүшмүш вәтәндән дәрбәдәр, Вагиф!

Вагифин чаваб ше'ринә Видади ашағыдакы гәзәл илә ча-
ваб вермишдир:

Билирсиз, Вагифа, ким шөвгимиз дидарә чохдандыр,
Нә чарә, ејләмәз дөвран висалә чарә чохдандыр.

Пәришандыр көнүл зүлфи-пәришанлар һавасында,
Бу сөвдадә олубдур мүрғи-дил аварә чохдандыр.

Гәрәз, чанана мәтләб чан исә, никарымыз јохдур,
Вериб чан-баш јолунда дурмушуг играрә чохдандыр.

Видади хәстә ким, дүшмүш сәадәтләр сүчудундан,
Вәли, Сән'ани-дил та бағланыб зүннарә чохдандыр.

Гарабағ ичрә бир шаир кәлимуллаһ Мусадыр

Бу ше'ри Вагиф Шуша шәһәриндә мәктәбдар олдуғу за-
ман, һәлә сарајдан кәнар јохсул бир һәјат кечирдији илләрдә
јазмышдыр. Бурада шаир Гарабағда Чаваншир халгы ичәри-
синдә ше'рин чох севилдијиндән, өзүнүн чәтин һәјат кечирмә-
синдән бәһс едир вә кәстәрир ки: Гарабағда шаири мө'чүзә
јарадан Муса кими гаршылајырлар. Чаваншир әһли бајатыја
һүнәр кими бахыр.

Үрәји ишыглы адамлар өмүрләрини наданлар ичиндә ке-
чирмәлидир, чүнки чыраг гаранлыг декабр кечәләриндә даһа
артыг һөкмранлыг едәр. Шаир үмидвардыр ки, бу гара күн-
ләр ахыра гәдәр белә давам етмәсин. Вагиф өзүнүн Шуша
шәһәриндә јашамасыны лә'лин чахмагдашы ичәрсиндә олма-
сына бәнзәдир.

Еј Видади, кәрдиши-дөврани-кәчрәфтарә бах

Вагиф бу ше'ри Аға Мәһәммәд шаһ Гачар өлдүрүлдүклән
сонра јазыб досту Видадијә көндәрмишдир. Бурада шаир,
Видадини зәманәдә баш верән һадисәләрдән ибрәт алмаға ча-
ғырыр. Зүлм әһлинин бәрбад олмасындан, кечә халга гиблә
олан бир чырағын (шаһа иранлыларын гиблеји-аләм дејә мү-
рачигәт етмәләринә ишарәдир) сүбһ сөймәсиндән, гүрурла долу
олан шаһ башынын тәпикләр алтына дүшмәсиндән бәһс едир.
Шаир шаһын ону чәза илә өлдүрмәк үчүн әмр вермәсинни ха-
тырлајыб өзүнүн гуртармасыны дәмирчинин залым шаһын чә-
засындан гуртармасына бәнзәдир:

Гуртаран әндишәдән аһәнкәри-бичарәни,
Шаһ үчүн ол мидбәри-тәбдил олан мисмара бах! —

дејир.

Бу бејт мүәјјән бир рәвәјәтин бәдин ифадәсидир. Рәвә-
јәт беләдир: мүәјјән мөгсәд үчүн дәмирчини өлдүртмәк истә-
јән бир шаһ она гәсдән бир кечәдә гырх мин ат мыхы һазыр-
ламағы әмр едир. Дәмирчи сәһәрә гәдәр јатмыр, өлүм сааты-
ны көзләјир. Сәһәр тездән шаһын адамлары гапыны дөјүрләр.
Анчаг онлар ат мыхы јох, кечә өлмүш шаһын табуту үчүн
дәрд мисмар һазырламағы хаһиш едилрәр.

Ким ки севдаји-сәри-зүлфи-пәришанә дүшәр

Вагиф бу ше'ри Видадијә јазмышдыр. Видади Тифлиседә
II Ираклинин сарајында һәбсә алыныр вә сонрадан азад еди-
лир. Видади азад олундугдан сонра Вагиф бу ше'ри јазыб
достуна тәскинлик верир. Видади һәмин ше'рә ашағыдакы ча-
вабы јазыр:

Һәр сәһәр бад әсәр, аризи-чанана дәјәр,
Тохунар сәрвә кәһи, кәһ күлүстанә дәјәр.

Шәм кәр жанса сәвади-шәб үчүн. һејф олмаз,
Ше'ләси чүнки онун аризни-чанана дәјәр.

Сөһбәти-накәсү намәрд һәмнин сөһбәт имиш,
Тут ки бир мәрд әтәјин, дөвләти-хагана дәјәр.

Сән ки бир мәрдин учундан нә бала чәкдин исә,
Вәсли-дидары онун рәһмәти-ғүфрана дәјәр.

Мән ки мејдани-бәла ичрә сәрим топ едәрәм,
Та дүшәр әлдән-әлә, ахыры човканә дәјәр.

Чанымы атәши-гүрбәтдә белә јандырарам,
Нечә шәм'ә доланыб һәр кечә пәрванә дәјәр.

Нә гәдәр олса гоча, кәрчи, Видади хәстә,
Јенә Вагиф кими, әлбәттә, јүз оглана дәјәр.

Бу ше'рин дөрдүнчү бейтиндән ајдындыр ки, Видади Вагифин дә бир заман бир намәрдин учундан һәбсә алындығыны она хатырладыр.

Мән һәм билирәм, охумушам дәрс илә тәкрап
Гур'аны китабы.

Кәс атаја сөз гајтара, мәһшәр күнү гәһһар,
Чох верәр эзабы.

Ханын ки, әкәр лүтфү ола бәндәјә бир бар
Дилдән ача бабы.

Видади илә мүшаирә

Бу дејишмәдән сонра Видади Вагифә ашағыда ихтисарла вердијимиз ше'ри кәндәрмишдир.

Вагиф, нә тез сәнәмләрдән әл чәкдин,
Бирин бир инәјә гижмәт ејләрсән,
Һәлә сонра кечижә дә енәрсән,
Алса мүштәријә миннәт ејләрсән.

Демәдимми алма ағ дәјәнәји,
Данадан, бузовдан етмә һәнәји,
Инди нә чох истәјибсән инәји,
Һәлә сонра даһа шиддәт ејләрсән.

Довтәләб олубсан, кедибсән хандан,
Өлүнчә чыхманам та күлүстандан,
Иншаллаһ чалышсан, һабелә чандан,
Һәр нә десән бир агибәт ејләрсән.

Бир икидсән, ишләриндә даим ол,
Демәнәм ки, гәфләт ејлә, наим ол.
Хан бујуран гуллуғларда гаим ол.
Кәр дүшмәнә нә һәгарәт ејләрсән.

Әкәр аллаһ хана верә нүсрәтләр,
Зајә олмаз һеч чәкдијин зәһмәтләр,
Баша кәлир ејләдијин нијәтләр,
Кәр сидг илә нәнкү гејрәт ејләрсән.

Гушчу Намазәли гејиб-јатмасын,
Даим сөзүн мәсләһәтә гатмасын,
Чох да өзүн һәр мејдана атмасын,
Гафил о икиди хиффәт ејләрсән.

Бизим Абдуллаһын вардыр гәдәми,
Онун да һа имди кәлибдир дәми,
Јенә гојмаз о Кәнчәдә адәми
Әкәр ки, сән бир ишарәт ејләрсән.

Баггал илән Әли мүштағындадыр,
Молла Сәфәрәли фәрағындадыр,
Хејрин олсун һәр кәс јығнағындадыр,
Онлар илән зөвгү ишрәт ејләрсән.

Биз дә җәшриф бујурмүшдүг бағачан,
Ешитдик кәлдијин Нәсиб ағадан.
Мән һа билмәз идим та бу чағачан,
Инди билдим һүнәр, чүр'әт ејләрсән.

Бу ше'рдән ајдын олур ки, Видади Гарабағда јашадығы заман ханда бәрабәр Күлүстана кетмиш, Вагиф исә шәһәрдә дөвләт ишләри илә мәшғул олмушдур. Ше'рдән Вагифин ејни заманда Шушада тә'мират ишләри илә мәшғул олдуғу да ај-дынлашыр.

ТАРИХИ-ЭФСАНӨВИ ВЭ ЧОГРАФИ АДЛАР

Ага Мөһөммөд хан — *Ага Мөһөммөд шаһ Гачар* — Гачар сүлалэсинин илк һөкмдарларындыр. 1795-чи илдэ Шушаны мүнәсирә етмиш, ала билмәмишдир. Һәмин ил Тифлис шәһәрини дағымшыдыр. 1797-чи илдэ Гарабагда ачлыг олмасындан истифадә едәрәк Шуша шәһәрини истила етмиш вә Вагифи һөбсә алдырмышдыр. Вагиф мүнәкимә едиләчәк күнүн кечәси Ага Мөһөммөд шаһ өз јатағында өлдүрүлдүндән шаир һөбсәдән азад олуиумшдур.

Ағғыз оғлу Пири — Вагиф вә Видадинин мүасирләриндәндир. Печа вәзни илә јазылмыш шә'рләри вар. Әсәрләри топланыб чап едилмәмишдир.

Аран — Азәрбајчанын дүзәнлик һиссәсинә дејилер.

Ачығбаш — Орта әсрләрдә Күрчүстана верилән аддыр.

Багдад — Ирағын мәркәзи, мәшһур шәһәрдир.

Бәдаһшан — Орта Асија шәһәрләриндәндир. Бәдди әдәбијјатда лә'ли-Бәдәхшан мәшһурдур.

Бәсрә — Ирағын мәшһур лиман шәһәридир.

Бухара — Орта Асијанын гәдим абидәләри илә зәнкин мәшһур шәһәрләриндәндир.

Валији-Күрчүстан — Күрчүстан һөкмдары II Иракли.

Видади — Молла Вәли Видади (1707—1807) мәшһур Азәрбајчан шаири, Вагифин јахын достудур. Бир мүддәт Гарабағ ханлығында јашамыш, Күрчүстан һөкмдары II Ираклинин сарајында олмушдур.

Зүлејха — Шәрг әдәбијјатында Мисир һөкмдарынын арвады кими көстәрилер. Оун Јусифи севмәси, она бөһтан атараг зиндана салдырмасы вә нәһәјәт онунја евләнмәси һағында мүхтәлиф рәвәјәтләр вардыр. Шә'рдә көзәл мә'шүгә мә'насын да ишләдилер.

Ирәван — XVIII әсрдә Ирәван ханлығынын мәркәзи.

Искәндәр — Низаминин «Искәндәрнамә» поемасынын гәһрәманы. Шә'рдә гүдрәтли һөкмдар мә'насында ишләнир.

Ибраһим хан — XVIII әсрдә Гарабағын ханы олмушдур (1760—1806). Атасы Пәнаһ хандан сонра өлкәни идәрә етмишдир. Иран тә'сириндән гуртармаг үчүн Күрчүстан вә Русија

илә иттифағ бағламыш, 1805-чи илдә Русија тәбәәлијини гәбул етмишдир. Вагиф оун сарајында харичи ишләр вәзири вәзи-фәсиндә чалышмышдыр.

Инчил — христианларын дини китабы.

Јәмән — Әрәбистан јарымадасынын чәнуб-гәрбиндә бир өлкәдир.

Јусиф (Јусифи Кән'ан) — Фирдовси вә Чами кими шаирләрин «Јусиф вә Зүлејха» адлы поемаларынын гәһрәманы. Көзәллији учундан чохла изтираб чәкдији үчүн Јусифин ады шә'рдә көзәллик рәмзи кими ишләнир.

Кобил — Әфғаныстанын мәркәзи.

Кә'бә — Мәккә шәһәриндә мүсәлман мә'бәди.

Кәрбәлә — Ирагда Багдад јахынлығында кичик бир шәһәрдир. Имам Нүсәјин гәбри бураладыр.

Кәлимуллаһ — Мусанын ләғәбидир.

Кишмир — Һиндистанын шималында, Һималај дағларынын гәрбиндә бир өлкәдир.

Кур ғырағы — Кур чајынын саһил кәндләри.

Көвсәр — Дини әсәтирә көрә чәннәттә бир булаг ады.

Кәнчә — XVIII әсрдә Кәнчә ханлығынын мәркәзи.

Күлша — Мәсиһинин «Вәрга вә Күлша» поемасынын гәһрәманыларындыр. Шә'рдә көзәл севкили, вәфалы мә'шүгә мә'насында ишләдилер.

Рум — Түркіјәнин Кичик Асија, Анадолу һиссәси вахтилә Руим адланырды.

Сары Чобан оғлу — Вагифин достларындыр.

Салаһлы — Газах маһалында Вигифин анадан олдуғу кәнд.

Сарыгамыш — Газах кәндләриндәндир.

Сән'ан — Шәјх Сән'ан әфсанәјә көрә күрчү ғызыны севдијиндән мүсәлман икән өз дининдән дөнүб христианлығы гәбул етмиш, отуз ил донуз отардыгдаң сонра севкилисинә чатмадығы үчүн мәһв олмушдур. Шә'рдә мәһәббәт уғрунда һәр шәјлдән кечмәјә һазыр ашиг мә'насында ишләдилер.

Сифәһан — Исфәһан — Иранын гәдим шәһәрләриндәндир. Бир мүддәт сәфәвиләрин пәјтахты олмуш, көзәл абидәләри илә мәшһурдур.

Тәбриз — Азәрбајчанын гәдим пәјтахт шәһәрләриндәндир. Иран Азәрбајчаны әразисиндәдир.

Тифлис — Күрчүстанын гәдим шәһәрләриндәндир.

Трабзон — Түркіјәнин танынмыш шәһәрләриндән бири-дир.

Туран — Орта эср әдәбијатында Орта Асија Туран да адланьр.

Товрат — Јәһудиләрин дини китабы.

Фәрһад — Низаминин «Хосров вә Ширин» поемасынын гәһрәманларындыр. Ше'рдә фәдакар ашиг мә'насында, ејни заманда гүдрәт, гүввәт рәмзи олараг ишләнир.

Фирудин — Иранын гәдим әфсанәви падшаһларындыр.

Хәта — **Хәтаву-Хүтән** — Шимали-гәрби Чиндә (Түркүстан-да) шәһәрдир. Шәрг әдәбијатында гадынларынын көзәллији, ә'ла ипәји вә гижмәтли мүшкү илә мәшһурдур.

Хызыр — дини әфсанәләрдә дирилик сүјуну ичиб әбәди јашајан вә дарда галанлара көмәк едән әфсанәви бир шәхсиј-јәтдир. Халг әдәбијатында Хыдыр Илјас, Хыдыр Нәби адла-ры илә дә мәшһурдур.

Һатәмхан аға — Вагифин мүасирләриндәндир.

Һафиз — Шәмсәддин Мәһәммәд Һафиз Ширази (1307—1388) Јахын Шәрг әдәбијатында гәзәл устады кими мәшһур-дур.

Һәләб — Суријанын мәшһур шәһәрләриндән бири. Нәси-минин е'дам едилдији јер.

Һәчәр, Һәчәрүл әсвәд — гара даш демәкдир. Вахтилә Мәккә шәһәринә дүшмүш метеоритдир. Мүгәддәс һесаб олу-нур. Ше'рдә көзәлин халына бәнәдилир.

Чавад — Гарабаг һөкмдары Ибраһим ханын оғлу. Вагиф онун әлүмүнә мәрсијә јазмышдыр.

Чаваншир — Гарабагда ханлығы идарә едән бир нәслин адыдыр. Ибраһим хан бу нәсилдәндир.

Чами (**Әбдүррәһман Чами**) — XV әсрдә јашамыш мәшһур алим, шаирдир. Низаминин «хәмсә»си тә'сирилә «Һәфт өв-рәнк» адлы поемалар мәчмуәси вә бир сыра елми әсәрләри вардыр.

Чејһүн — Орта Асијанын ән бөјүк чајларындыр. Инди Аму-Дәрја адланьр. Бәдни әдәбијатда ашигин көз јашы сим-волу кими ишләнир.

Чәмшид — Иранын әфсанәви һөкмдарларындыр. Ше'р-дә гүдрәтли һөкмдар мә'насында ишләнир.

Шам — Суријанын мәркәзи, Дәмәшг шәһәринин икинчи адыдыр.

Шамаһы — XVIII әсрдә Ширван ханлығынын мәркәзи.

Шәки — XVIII әсрдә Шәки ханлығынын мәркәзи.

Шәкәр — Низаминин «Хосров вә Ширин» әсариндә Хосро-вун севдији көзәл гадын. Әдәбијатда көзәл гадын мә'насын-да ишләдилер.

Ширин — Низаминин «Хосров вә Ширин» поемасынын гәһрәманларындыр. Ше'рдә көзәл вә фәдакар мә'шүгә мә'-насында ишләдилер.

Вәргә — XVII әсрдә јашамыш Азәрбајчан шаири Мәсиһи-нин «Вәргә вә Күлша» поемасынын гәһрәманларындыр. Ше'рдә икид севкили, вәфалы ашиг мә'насында ишләнир.

Гарабаг — XVIII әсрдә Гарабаг ханлығынын әразиси, мәркәзи Шуша шәһәри иди.

Гарун — Дин тарихиндә дөвләти илә мәшһур олан хәсис бир адам кими тәсвир едилер. Әдәбијатда хәсислик вә зән-кинлик тимсалы олараг ишләдилер.

Мәхзәни-Гарун — Јә'ни Гарун хәзинәси.

Гејсәр — Сезар; Рум вә јунан һөкмдарынын ұваны.

Губа — XVIII әср Губа ханлығынын мәркәзи.

Гушчу Намазәли — Видадинин мүасирләриндәндир.

Гырагбасан — Күр чајынын саһилләри.

Дағыстан — Азәрбајчанын шимал гоншу әразиси.

Дара — Һәхәмәниләр сүлаләсинин сон һөкмдарыдыр. Ера-мыздан әввәл IV әсрдә Македониялы Искәндәр тәрәфиндән мәғлүб едилдикдән сонра өз адамлары тәрәфиндән өлдүрүл-мүшдур. Бәдни әдәбијатда гүдрәтли һөкмдар мә'насында иш-ләнир.

Дәрбәнд — XVIII әсрдә Дәрбәнд ханлығынын мәркәзи. Азәрбајчанын гәдим мәшһур шәһәрләриндәндир.

Әрәбистан — Әрәбистан јарымадасы.

Әрәсту — Аристотел, мәшһур јунан философу.

Әсқаран — Ағдам илә Шуша арасында кәнддир. 1788—89-чу илләрдә Ибраһим хан бурада ики гала тикдирмишдир. Гаргарчәјын кечдији ики дағын арасындадыр. Һазырда га-лыглары мөвчүддур.

Зәмзәм гујусу — Қә'бә јахынлығында бир гујудур. Мүгәд-дәс сајылыр. Шәрг бәдни әдәбијатында көзәлин ағына охша-дылыр.

Ләнбәран — Гарабагда кәнд адыдыр.

Лејли — Низаминин «Лејли вә Мәчнун» поемасы гәһрә-манларындыр. Ше'рдә көзәл севкили, вәфалы мә'шүгә мә'-насында ишләнир.

Мачин — Кечмишдә Шәрг әдәбијатында Манчурија әра-зисинә дејилерди.

Мәдинә — Эрәбистанда шәһәр адыдыр. Вагифин арвадынын ады да Мәдинә имиш.

«Мәснәви» — Чәләлэддин Руминин әсәридир.

Мәккә — Эрәбистанда шәһәр адыдыр.

Мәһәммәдхан бәј — Вагифин мүәсирләриндәндир. Шуша ханлығында галабәји вәзифәсиндә ишләјирди.

Мәһәммәд (Мәһәммәд бәј Чаваншир) — Ибраһим ханын гардашы оғлу иди. Аға Мәһәммәд шаһ Гачар Шуша шәһәрини алдығы заман Ибраһим хан өз аиләси илә Балакәнә гачышыды. Аға Мәһәммәд шаһ Шуштада өлдүрүлдүкдә ханын узагда олмасындан истифадә едән Мәһәммәд бәј Чаваншир ханлығы әлине кечирмишидир. О, әмисинин јахын адамларыны ортадан көтүрмәк истәмиш вә буна кәрә дә Вагифи оғлу Әлиаға илә бирликдә өлдүртмүшдүр. Ибраһим хан кәлдикдән сонра Шәкијә гачан Мәһәммәд бәј, нәһәјәт, Ширван ханы Сәлим хан тәрәфиндән өлдүрүлмүшдүр.

Мәчнун — «Лејли вә Мәчнун» поемасынын гәһрәманыдыр. Шәрдә һәгиги, вәфалы, садиг вә һәрарәтлә севән ашиг мәнасында ишләнир.

Мөвсул — Ирагын мәшһур шәһәрләриндән биридир.

Мүштаг — Шәки ханы Һүсејн ханын шәрдә ишләтдији тәхәллүсдүр. Һүсејн хан Вагифин досту олмуш, она түфәнк вә күрк һәдијјә көндәрмишидир.

Шишә — Шуша—XVIII әсрдә Пәнаһ хан тәрәфиндән әсасы гојулмуш бу шәһәр бир заманлар Пәнаһабад адланармыш.

КИТАБЫН ИЧИНДӘКИЛӘР

<i>Тәртибчидән</i>	3
Гошмалар	
Бајрам олду, һеч билмирәм нејләјим	4
О шух гәмзәләрин, хәнчәр кирпијин	5
Бәнәфшә тәк әнбәр зүлфүн буј верир	6
Хејли вахтдыр ајрылмышыг јар илән	7
Дурубан ешгилә күзар ејләдим	8
Бу күн бир әчајиб көзәл севмишәм	9
Долду димағыма зүлфүн әнбәри	11
Сығаланыб-сығаланыб сијаһ зүлф	12
Сачын зәнчиринә көнүл бағладым	13
Еј сүсән сүнбүлүм, ал зәнәхданлым	14
Сәрв бојлум, бир чых, көрүм бојуну	15
Сәнсән, еј назәнин, көзәлләр шаһы	16
Бир үзү күл, рәнки лалә, зүлфү тәр	17
Сәрәсәр бир јерә јығылса хублар	18
Дәһанын сәдәфдир, дишләрин инчи	19
Бојун сүраһидир, бәдәнин бүллур	20
Бади-сәба, бир хәбәр вер көнлүмә	21
Бу нечә зүлмдүр мәнә ејләрсән	22
Еј һури лигалым, мәләк сималым	23
Чамалын көзүмдән ниһан олары	25
Бади-сәба, бир хәбәр вер көнлүмә	27
Чохдан бәри јарын фәрағиндәјәм	29
Нәдән күсүб тәб'и назик олан јар	30
Бивәфасан, сәндән үз дөндәрмишәм	31
Мән јенә хубларын падишаһындан	32
Бир әндамы нәсрин, додағы гөнчә	33
Баһанә тутубан, биздән кен кәзимә	34
Еј чаван гыз, мәндән белә кәзмә кен	35
Еј үзү күл, гәдди туба Сафијә	36
Индән белә өлсәм, арзу чәкмәнәм	37
Саллана-саллана дөвләтханадан	38

Еј мэлэк хојлу, еј туба бојлу јар	39
Бэдэнин сэрбэсэр күл хэрмөндир	41
Онун үчүн ујмаз гејрија көндүм	42
Сэфалар кэтириб тэшриф бујурдун	43
Мэним јарым сығалланыб кэлэндэ	44
Зүлфүн башы тахталаныб габагда	45
Еј зүлмү чох, гэлби гара бингар	46
Күлкүн сэрэндэзин тазэ күл кими	47
Намэ кедэр олсан јарын кујинэ	48
Бир фитнэ феллинин, үзү халлынын	49
Еј кирпији хэнчэр, гашы зүлфүгар	50
Дәрдин мәни һејвалара дөндөрдү	51
Дүүн олду, бүтүн хублар јағылды	52
Сијаһ зүлфүн гөддин илэн берабөр	53
Нэ көзөл сүрмэдән чила кэтирди	54
Көрдөниндэ, гамәтиндэ ајыб јох	55
Мәни гәрг ејләдин гәм дәрјасына	56
Башына дөндүјүм, тој адамлары	57
Оғрун баха-баха еј чешми нәркис	58
Бир бәјаз көрдәнди, мәрмәр синәли	59
Ај кәнары габағында гүј кими	61
Интизар чәкмәкдән, јол көзлөмәкдән	63
Бир заман һавада ганад сахлајын	64
Бир бөлүк јашылбаш соналар кими	65
Мүшки чаргат кәнарында хумар көз	66
Көз галды јолларда, чан интизарда	67
Еј чаваным, сән бәзәниб кәлөндэ	68
Күнәш үзлү, хош ғылыглы чанансан	69
Јај гаш бучағында, ал јанаг үстэ	70
Еј марал бахышлы, сона сығаллы	71
Мән сәнэ олмушам дидар ашиги	72
Еј Кә'бәм, Кәрбәлам, Мәккәм, Мәдинәм	73
Севдијим, ләбләрин јагута бәнзәр	74
Јасәмән телләрин, нәркис көзләрин	76
Ал кејиниб чыхсан кулшән сејринэ	77
Күр ғырағынын әчәб сејрәнканһы вар	78
Еј чаным чөллады, өмрүм јағысы	80
Һәр јетән көзәлә көзәл демәнәм	81
Бәнәфшә гоҳулу јардан ајрылан	83
Гајнар көзләриндән, шух бахышындан	84
Гасид, тезчә јардан кәтир бир хәбәр	85
Еј симасы тәрлан, синәси топғун	86

Бир ајна габаглы, тәр синәли јар	87
Һејләмишәм мәнән үз дөндәрәибсән	88
Ала көзлү, сәрв бојлу дилбәрим	89
Ики дәнә әчәб хосрови-шаһи	90
Шаһмар кими көрдүм сачын учуну	91
Хубларың јасәмән гоҳулу зүлфү	92
Тамам көзәлләрдә сәни баш билдим	93

Гәзәлләр

Һәр кимин чананы ким, бир әһли-ирфан олмаја	94
Әзәлдән биз дә бир шәккәр ләби севдик севәнләр тәк	95
Јазыб бир намэ көз јашилә ол дилдарә көндәрдим	96
Ајдын өјсун көзләрим ким, кәлди јарын кағызы	97
Һәр кедән кәлмиш, мәним ол гәмкүсарым кәлмәмиш	98
Еј Видади, кәрдиши-дөврәни-кәчрәфтарә бах	99
Һәбибим, бу нәзакәтдә кули-рә'надан артыгсаң	101
Мәһрибанлыг көрмәјиб бир мәһлү'гадан күсмүшәм	102
Еј кули-хәндан, фәрағындан сәнин ган ағларам	103
Гарабаг ичрә бир шаир кәлимүллаһ Мусалыр	104
Ким ки, севдаји-сәри-зүлфи-пәришанә дүшәр	105
Сачына ујмуш хәјалым чүнки әнбәрбу кими	107
Видадидән кәлән кағыз мәни фәрхәндәһал етди	108

Мүхәммәсләр

Билмәнәм мәнән нечүн ол севкили чанан күсүб	109
Севдаји-сачын, кечсә јүз ил, сәрдән үзүлмәз	111
Аһ... бир сәрхош никарын дағы өлдүрдү мәни.	113
Еј сәба, јарә де ким, аварә көрдүм Вағифи	115
Туба бојлум, гамәтинди сәрвү әр'рдән көзәл	117
Һәр киши һәр шеј ки, севди ону бейтәр истәди	119
Дөвләтү игбалү малың ахырын көрдүм тамам	121
Мәрһәба, сән бизә, еј түрфә чаван, хош кәлдин	122
Ол маһи-мүнәввәр ки, сәһәрдән кедәчәкдир	124
Дәрдин өлдүрдү мәни, еј новчәваным кәлә көр	126
Нә гәдәр вар исә бухәгү зәнәхдану јанаг	128
Сәнин, еј шух мәлаикзадә, гурбаньн олум	130

Мүстәзадлар +

Јарым нә көзәл кејиниб, әлван бәзәнибдир	131
Ја рәбби, бу шәһрә, о үзү маһ кәләјди	132
Сән гөңчә кими һәр бир едән дәмдә јашынмаг	133

Мүәшшәрләр *

Накаһан бир дәрә дүшдүн, олмады дәрман, Чавад	135
Видади илә дејишмә	138
Изаһлар	147
Тарихи-әфсанәви вә чографи адлар	152

Редактору *С. Нәцәфова*.
Чилдинин рәссамы *Ә. Мәмәдов*.
Бәдин редактору *А. Әләкбаров*.
Техники редактору *М. Әләскәрова*.
Корректорлары *Р. Әфәндијева*, *Р. Гасымзадә*.

ИБ—835

Җығылмаға верилмиш 10/V-1978-чи ил. Чапа имзаланмыш 26/VII-1978-чи ил. Кағыз форматы 70×100^{1/32}. Кағыз № 3. Физики чап вәрәги 5,0. Шәрти ч. в. 7,0. Учот нәшр. вәрәги 4,8. Сифариш № 574. Тиражы 35 000. Гижәти 15 гәп.

Азәрбајҗан ССР Назирләр Совети Дәвләт Нәшријат. Полиграфија вә Китаб Тичарәти Ишләри Комитәсинин «Маариф» Нәшријаты, Бақы. Ә. Тағызадә күчәси, № 4.

Азәрбајҗан ССР Назирләр Совети Дәвләт Нәшријат, Полиграфија вә Китаб Тичарәти Ишләри Комитәсинин 26 Бақы комиссары адына мәтбәәси, Бақы. Әли Бајрамов күчәси, № 3.

15 гэл.

№16-156763

